

กลวิธีในการ เขียนเรื่องสั้นไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบทปี 2501 - 2525

กลวิธีในการ เขียนนี้เป็นวิธีการที่นักเขียนเรื่องสั้นใช้ในการ เสนอปัญหาสังคมชนบทปี 2501 - 2525 ปัญหาที่ผู้แต่งต้องการ เสนอจะประสบผลตามจุดหมายมากน้อยเพียงใด นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การเลือกกลวิธีในการ เขียนที่จะโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความ พลิกพลิ้ว ขณะเดียวกันก็สามารถเสนอความคิดตามที่ผู้แต่งต้องการได้ กลวิธี ในการเขียนที่ใช้นั้นแยกศึกษาได้ 4 วิธี คือ

1. กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง
2. กลวิธีสร้างฉาก
3. กลวิธีสร้างตัวละคร
4. กลวิธีเล่าเรื่อง

1. กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง

กลวิธีในการสร้างโครงเรื่องนี้จะพิจารณาจากการนำเสนอ เนื้อเรื่องซึ่งได้แก่ การเปิดเรื่อง การสร้างปัญหาความขัดแย้ง การดำเนินเรื่องและการจบเรื่อง

1.1 การเปิดเรื่อง

เนื่องจากเรื่องสั้นมีเหตุการณ์และตัวละครน้อย วิธีที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจ เรื่อง จึงอยู่ที่การเปิดเรื่องเป็นสำคัญ เพราะการเปิดเรื่องจะสร้างความสนใจผู้อ่าน ให้หันติดตามเรื่องต่อไป ผู้แต่งมักจะใช้กลวิธีต่าง ๆ กัน เช่น เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย

และการพรรณนา ฉาก ตัวละคร บทสนทนา

ในที่นี้จะศึกษากลวิธี ที่ผู้แต่งใช้เปิดเรื่อง เพื่อแสดงปัญหา สังคมชนบท อีสาน ส่วนการสร้างเหตุการณ์ที่ผู้เปิดเรื่องว่าใช้ตอนไหน ผู้วิจัยจะนำไปศึกษาพร้อมกับการดำเนินเรื่อง เนื่องจากกลวิธีทั้งสองดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องกัน สำหรับวิธีการที่ผู้เปิดเรื่องมากที่สุดคือ เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย อันดั้นรองลงมาได้แก่การพรรณนา และเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา เป็นอันดับสุดท้าย

ก. เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย การเปิดเรื่องด้วยวิธีนี้เป็นการอธิบายให้รายละเอียด และเกริ่นใหญ่uanทราบว่าเรื่องเกิดขึ้นที่ใด อีกทั้งบรรยายให้เห็นลักษณะของตัวละคร ตลอดจนปัญหาที่ตัวละครกำลังประสบ เพื่อสร้างความสนใจใ้ผู้อ่านติดตามเรื่องต่อไป จากการศึกษาพบว่า การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายมีดังต่อไปนี้คือ

1. บรรยายตัวละคร ผู้แต่งจะบรรยายให้เห็นลักษณะท่าทางนิสัย และพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อถึงความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามพฤติกรรมและความเป็นอยู่ของตัวละคร ตลอดจนปัญหาที่ผู้แต่งต้องการเสนอต่อไป ดังตัวอย่างคือ

นักล่าม เปิดเรื่องด้วยการแนะนำ ตัวละคร คือ สี คำดี ซึ่งขัน เป็นคนดีว่ามีลักษณะแตกต่างจากสี หาเรื่อง ซึ่งเป็นอาสาสมัครมีนิสัยพาล เกรวชอบวางอำนาจ ทำร้ายและกล่าวหาผู้ที่ตนไม่พอใจ โดยที่พวกเขาไม่มีความผิด จนชาวบ้านต่างหลีกเลี่ยงที่จะคบหากับเขา การที่ผู้แต่ง เปิดเรื่องด้วยการปูพื้นลักษณะนิสัยของตัวละครทั้งสองให้มึลักษณะตรงข้ามกัน ก็เพื่อ เน้นให้เห็นปัญหาที่สี คำดี ถูก สี หาเรื่อง กลั่นแกล้ง มีความสมจริงยิ่งขึ้น อีกทั้งแสดงความเสียเปรียบของฐานะทางสังคม ที่ส่งผลให้สี คำดีตกเป็นเบี้ยล่างอย่างหมดทางสู้

ทั่วทุกผู้ในหมู่บ้านน้อยวังแวมต่างรู้จัก ลุงสี คำดี คุยกันทุกคน คำดีแก่เป็น
คนขยันทำมาหากิน เลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย ไม่เคยปล่อยให้ลูกเคาอคอยาก หนาน้ำ
หาปลา หนาแลงขึ้นภูลาส์ตัวใหญ่บ่อยเป็นประจำ . . .

พอเขาสีหรือลุงสีนั้น นามสกุลของแกไม่ใช่คำดี คำดีเป็นชื่อเมียของแก
เนื่องจากบ้านน้อยวังแวมมีคนร่นราวคราวเดียวกันกับลุงสีอีกคนหนึ่ง เมียชื่อหา
เป็นคนพูดมาก ชอบหาเรื่องราวทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนบ้านเป็นประจำ
เรื่องหมุ่หมิมก็ทำเป็นเรื่องใหญ่โต เขาจึงเรียกกันว่าสี หาเรื่อง และที่ร้าย
ไปกว่านั้นคือ สี หาเรื่องมีตำแหน่งหน้าที่เป็นถึง อส. คนใหญ่ จนใครท้อใคร
ไม่กล้าต่อแค้นเลย เพราะหัดี้เพราะที่ร้ายจะมีเรื่องขอเอา (ประเสริฐ จันคำ

2525 ข : 9 - 10)

บุญพาหมอแคน ผู้แต่ง เปิดเรื่อง คุยการบรรยายถึง

กริยาและความคิดของบุญพาที่นึ่งใจลอยถึงการแสดง เพลงแคนของคนในเมืองรัตนบุรี
อย่างปลาบปลื้ม เพราะประสบผลสำเร็จอย่างสูง อีกทั้งภูมิใจที่ชาวเมืองรัตนบุรีต่าง
รักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านไคมั่นคง จากความรู้สึกความคิดของบุญพาทำให้พบว่า เขารัก
และยึดมั่นในวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อแสดงปัญหาคานิยมของชาวชนบทอีสานที่มีต่อเพลง
และนักร้องลูกทุ่ง จนทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านเสื่อมความนิยมนั้น ทำให้บุญพารู้สึกเศร้าใจ
และท้อตันอยู่ในใจ คึงผู้แต่งบรรยายว่า "พอก้าวขึ้นรถบุญพา ก็ใจลอยเสียแล้ว เหตุผล
เพียงประการเดียวที่เจ้าตัวพอจะตอบได้ก็คือยังไม่อยากจากรัตนบุรี เร็วถึงปานนี้โดย
อะไร ๆ ที่ได้รับยังไม่ทันเต็มอิมเท่าที่อยาก บึงคิดก็ยังไม่อยากกลับ" (ประเดิม เติมมี

2512 : 8)

หวังของคำอ้าย

ผู้แต่ง เปิดเรื่องใหม่ให้คนอ่านที่คำอ้าย

อพยพมาจากอีสาน เพราะความแห้งแล้ง และการบีบคั้นของเจาหน้าที ตลอดจนบรรยายลักษณะของคำอ้ายและความรู้สึกที่หวงของเธอ รูปร่างของคำอ้ายอวบบาง หน้าตา เช่นชาวอีสานทั่วไป อายุ 13 ปี เธอมารับจ้างล้างจานในกรุงเทพฯ ซึ่งทางทางของเธอเงอะงะ เพราะไม่เคยชินกับสภาพเช่นนี้ การที่ผู้แต่งผู้พิมพ์ให้เห็นลักษณะและความรู้สึกของคำอ้ายดังกล่าว ก็เพื่อแสดงให้เห็นปัญหาของคำอ้ายที่ปรับตัวไม่ทันกับสภาพของกรุงเทพฯ เธอรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง ต้องการกลับบ้าน ผู้แต่งบรรยายลักษณะท่าทางของคำอ้ายว่า "อายุ 13 ปี ของเด็กคำอ้ายผู้ปราศเปรี้ยว ผู้มีประสบการณ์จากบ้านป่า มีแต่จะสร้างความเงอะงะ และซุ่มซาม เมื่อเปลี่ยนที่อยู่ใหม่ ณ เมืองหลวง" (อนิรุท สุทธิภักดิ์ 2522 : 26)

หวง

เปิดเรื่อง ค่ายการบรรยาย กริยาอาการ ของ

ชาวบ้านชุมนุมเงินที่คืนเตน เมื่อนายอำเภอและคณะเจาหน้าทีเดินทางมาตรวจเยี่ยม การที่ตัวละครมีกริยาเช่นนี้ เพราะพวกเขาไม่คุ้นเคยกับเจาหน้าที พวกเขาต่างพากันยกย่อง นบนอบนายอำเภอ ตลอดจนภรรยาของนายอำเภอ จนถึงขั้นไว้วางใจ เมื่อถูกเงินจากภรรยาของนายอำเภอก็ให้เธอเก็บสัญญาเงินกู้ไว้หมด ซึ่งทำให้ถูกคดโกงเอาเปรียบภายหลัง ดังผู้แต่งบรรยายกริยาของชาวบ้านว่า "เมื่อเสียงเครื่องยนต์ดังกระหึ่มไกลหมู่บ้านชุมนุมเงินเข้าไป เด็กเล็กในหมู่บ้านต่างพากันวิ่งหนีตาตื่น เพราะอยากดูอยากเห็น ผู้เฒ่าในหมู่บ้านก็กระตือรือร้นที่จะไล่เห็น ไม่แพ้เด็ก ๆ จึงพากันจากเรือนมาอยู่ที่ลานบ้าน เอามือป้องหน้ามองตามทิศทางของเสียงคอยสังเกตุอยู่ (ภูษิต นักร้อง 2515 : 10)

การเปิดเรื่องค่ายการบรรยายตัวละครนี้ ผู้แต่งแนะนำตัวละคร 2 ตัว เพื่อให้เห็นความแตกต่างของฝ่ายตรงข้าม เพื่อโยงไปสู่ปัญหา หรือมีฉันทันทีเปิดเรื่องค่ายบรรยายถึงกริยาความคิดของตัวละครที่เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านให้ใคร่ติดตามเรื่องต่อไป

2. บรรยายฉาก การบรรยายฉากนี้รวมถึงการบรรยาย เหตุการณ์ต่าง ๆ คว้ย การเปิดเรื่องลักษณะนี้เป็นการปูพื้นให้ผู้อ่านทราบว่าปัญหา คังกล่าวเกิดขึ้นในชนบทอีสาน คังเช่น เรื่อง

สิ่งที่มาถึง ผู้แต่ง บรรยาย ภาพเหตุการณ์ ของบ้านปลา เกิดที่มีสภาพเปลี่ยนไปคือ ทั่วหมู่บ้านค้ายกันไปควยไฟฟ้า ซึ่งเป็นของใหม่สำหรับชาวบ้าน ผู้แต่งบรรยายให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นตามบ้านเรือน ร้านค้า หรือแม้กระทั่งวัด ต่างคิด ไฟหลากสี การบรรยายเหตุการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นการค้นคว้าด้วยความเจริญของตัวละคร และคานิยมที่มีต่อสิ่งแปลกใหม่ โดยไม่คำนึงถึงฐานะของตน

ตั้งแต่ไฟฟ้าแรงสูงขึ้นพาคายมาถึง บ้านปลาเกิดของเราถ้อรำรวม ไปควยแสงไฟ หลอกไฟนีออนสว่างไสวยามกลางคืน ชาวนาหนาคำดูชำหมอง ให้ยีนคิพีเออะกันถวนหน้า พอครุอุทัยนั้นไม่คองว่า ควยแกมีร้านค้าคองตาม ไฟมาหลายปี พอมิไฟฟ้าแกก็คิกหลอกนีออนเสียบหลายหลอก ถูกใจลูกค้ำที่เขามาซื้อข้าวซื้อของ . . . ที่วัดนั้นญาคูสูง คีนสายพริบพริบ ตั้งแต่ชุมหน้าวัด ถึงกุฎิใหม่ที่หลวงลุงกับพระสมคักคิตานอยู่ แมบนศาลากการ เปரியูก็ยงคิต

(ประเสริฐ จันคำ 2525 น : 108)

ปลาชีวิตสุดท้ายที่ทุ่งกุลาร่องไห . . . เปิดเรื่องควยการ

บรรยายภาพภูมิประเทศของทุ่งกุลาร่องไหที่แห้งแล้ง จนคนและสัตว์ขาดแคลนอาหาร ผู้แต่งแสดงภาพของนกเหยี่ยวที่บินหาอาหารเป็นเวลานาน ซึ่งแสดงถึงปัญหาความแร้นแค้น ออกยากที่ชาวชนบทอีสานผจญ ว่าสาหัสเพียงใด เพื่อปูพื้นให้เหตุการณ์ ซอกและเหี่ยวแยงปลาชีวิตกันคุดสมจริงขึ้น

อุลล . . . อุลล . . . อุลล

เสียงนกเหี่ยวร้องอยู่บนฟ้าสูง ไร้เมฆมองเห็นจุค่าเล็ก ๆ ไม่ถึงคืบ
บินวนเวียนเป็นวงกลม เวลานั้นนับชั่วโมง กลางแสงแดดแจ่มจ้าเหนือ
ทุ่งกุลารองไห้

บนทุ่งรายอีสานเนื้อที่สองล้านหนึ่งแสนไร่ ผู้คนอาศัยราวสองแสนคน (จารึก
ชมพูพล 2522 : 49)

เจ้าเคน

เปิดเรื่องด้วยการบรรยายถึงสภาพของ
โรงโม่ และการทำงานของคนงาน เพื่อบอกสถานที่ที่เกิดที่บางละมุง จังหวัดชลบุรี
ขณะเดียวกันก็สร้างความสงสัยแก่ผู้อ่านว่า ชายที่ทำงานโดยไม่ใส่ใจกับอากาศที่ร้อน
ระอุ นั้นเป็นใครมาจากไหน แม้การเปิดเรื่องนี้จะบรรยายถึงการทำงานของตัวละคร
แต่ลักษณะส่วนใหญ่จักเป็นการบรรยายฉาก คือ บรรยายสถานที่และลักษณะของโรงโม่
ที่คนงานจำนวนมากกำลังบดมัน

. . . ฝนตกมาได้ไม่ถึงเดือน โรงโม่บางละมุง เริ่มเขย่าเสียง เคน
เครื่อง ทุบยาน เล็ก ๆ ริมชายเขาคึกคักมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง ทางรถเข้า
หาโรงโม่ เริ่มเฉอะแฉะเป็นลุ่มเป็นบ่อ เพราะน้ำฝนและแรงบดของล้อรถที่
บรกรทุกมันล้มปะหลัง เสียเต็มแปร ปล่องไฟก่อด้วยอิฐสีแสด เริ่มมีควันกระจุย
เป็นสาย ที่ลานซีเมนต์วางมาหลายเดือน เคียวนี้เคลื่อนไปควักกากมันที่บดแล้ว
คนงานชุกค้ำทั้งชายและหญิง บ้างก็ถือเสฉา บ้างก็ถือมือเสฉคราค เข็มให้
เป็นกลุ่มเป็นก้อน . . . แดกกำลังกล้า สองกลางกระหม่อมพอกี้ หลายคน
ยกมือขึ้นปากเหมือ . . . ที่พร้อนไม่ไหวตะโกนโหวกเหวก ไม่เป็นศัพท์เป็นแสง

เดินออกมาขึ้นซัก ๆ ในร่มไม้ทีละคนสองคน จนลานกว้างนั้นเหลือเพียง
คนเดียว ขึ้นกว่าแคคอย่างไม้ไผ่คี่ เพื่อย่อยไหลลงหน้าผาก เจ้าตัวยังไม่ยอม
เช็ด ก้มหน้าเอาแฉกอย่างว่า จะให้มันเสร็จก่อนตะวันตกลย
หัว (ปริษา ทิพย์เนตร 2505 : 12)

เปิดเรื่องด้วยการบรรยายฉากนี้บางครั้งจะบรรยายฉากเหตุการณ์ซึ่งเป็นปัญหา
สำคัญของเรื่องบางครั้งก็เกริ่นให้ผู้อ่านทราบว่าเรื่องเกิดที่ใด โดยโยงเข้าสู่ปัญหาอย่าง
รวบเร็ว

3. บรรยายฉากและตัวละคร การเปิดเรื่องโดยให้เห็น
ฉากและตัวละครไปพร้อม ๆ กัน ก็เพื่อบรรยายสภาพของฉากให้สอดคล้องไปกับสภาพ
ของตัวละคร และมุ่งเข้าสู่ปัญหาที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่ เราความสนใจให้ผู้อ่าน
ติดตามว่า จะมีอะไร เกิดขึ้นกับตัวละครในสถานการณ์เช่นนั้นและเรื่องจะดำเนินต่อไป
อย่างไร เช่น

แม่ . . . บ้านเขาอยู่ใส เปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวละคร

คือนางและลูกน้อย พร้อมกับบรรยายสภาพความเป็นอยู่ของนางที่หลบนอนตามทางเดิน
ทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาที่นางและลูกกำลังเผชิญอยู่คือไม่มีที่อยู่อาศัย เมื่อผู้อ่านทราบ
ถึงปัญหาที่นางประสบอยู่ ก็เร้าให้ผู้อ่านคิดต่อไปว่านางและลูกจะตองพบกับปัญหาเช่นใด
ชะตากรรมของสองแม่ลูกจะเป็นเช่นใดต่อไปอีก

เมื่อรู้สึกเย็นวาบหิวร่าง เพราะลมโกลรุ่ม นางจะพลิกตัวเสียครั้งหนึ่ง
แล้วนางก็โอบกอดลูกน้อยของนางอย่างถนอม ลูกของนางยังหลับพริ้มอยู่บน

แผนกระดาษหนังสือพิมพ์ที่เก่ายับยู่ี่ บางที่ดูจนยักคั้น ค่ายลมเย็นที่สะบัด
และความเย็นจากพื้นซีเมนต์ที่แผนกระดาษหนังสือพิมพ์ที่รองรับไปเลียบเลียกาย
ลูกของนาง (นิรันดร์กัลป์ บุญจันทร์ 2525 : 80)

คำนำหน้าทรากรวณ

เปิดเรื่อง ค่ายการบรรยายฉาก

หมู่บ้านโลกทัศน์ อำเภอนาทวี จังหวัดเลย ที่หมู่เกลียวเดินทางมาตรวจดูความสงบ
โดยบรรยายสภาพของหมู่บ้านว่าอยู่ห่างไกลความเจริญ หมู่เกลียวต้องขึ้นมาตรวจ
จากนั้นจึงแนะนำตัวละครคือ หมู่เกลียวว่าเป็นตำรวจจร การที่ผู้อ่านบรรยาย
ทั้งฉากและตัวละครนี้ ก็เพื่อสร้างความสนใจใฝ่รู้ผู้อ่านต่อไปว่า จะมีคดีและปัญหาอะไร
เกิดขึ้นที่หมู่บ้านนี้

ทันไปเล็งตะวันที่ลอยเรี่ยอยู่เหนือสันเขาอีกครั้งหนึ่งก็กะไคว้อกราวสัก
หมอกขาวเคียดคงจะถึงหมู่บ้านโลกทัศน์ หมู่บ้านเล็ก ๆ กว่า 30 หลังคาเรือน
ที่ชุกอยู่กลางหุบเขาสิบ ๆ เบื้องหน้าโน้น กระตุนไอนิลกระจอนควยขน
ไอ้อื้อบ มันเปลี่ยนจากเหาะอย่างเป็นวิ้งเลียบสามขาตามสบาย

. . . อเมริกรับ? ใคร ๆ เขาเรียกผมว่าหมู่เกลียว แต่ถาจะ
เอาให้เต็มยศละก็ นายสิบตำรวจตรีเกลียว เกียวถึงไม้ เจ้าหน้าตำรวจ
สายตรวจจร อำเภอนาทวี จังหวัดเลยโน้น (รมย์ รัตวิน 2508 : 48)

การเปิดเรื่องลักษณะนี้ทำให้รู้จักทั้งตัวละครและฉากไปพร้อม ๆ กัน ขณะเดียวกันก็
อยากทราบปัญหาที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่ว่าจะลงเอยรูปใด

ข. เปิดเรื่องควยการพรรณนา การเปิดเรื่องควยวิธีการนั้นนอกจากจะให้ภาพของสถานที่เกิดเหตุการณ์และตัวละครแล้วยังให้ความรู้สึกอันจะโน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านให้คล้อยตามและเข้าถึงปัญหาที่ผู้แต่งต้องการเสนอควย การพรรณนาที่แยกตามลำดับการไชรามากน้อยได้ 3 ประเภท คือ

1. พรรณนาฉากและตัวละคร การเปิดเรื่องลักษณะนี้ผู้แต่งจะพรรณนาฉากและเหตุการณ์ไปพร้อม ๆ กับการพรรณนาลักษณะพฤติกรรม ความคิดของตัวละครให้สอดคล้องกัน เพื่อเป็นการเสนอแนะว่ามีอะไรเกิดขึ้น อีกทั้งให้เห็นว่าฉากและบรรยากาศในตอนนั้น เรื่องมีอิทธิพลและเป็นปัญหาของเรื่อง เพื่อเราให้ผู้อ่านสนใจติดตามเรื่องปัญหาที่จะเกิดตามมา ตลอดจนมีความรู้สึกร่วมไปกับตัวละคร เช่น เปิดเรื่องควยการพรรณนาถึงความแห้งแล้งของภูมิประเทศ ภาพต้นไม้เหี่ยวเฉาหรือยืนต้นตายท่ามกลางอากาศที่ร้อนระอุและพื้นดินแตกระแหง พร้อมกับพรรณนาให้เห็นลักษณะและความรู้สึกของตัวละครที่ห่อเหี่ยว ทุกข์ระทม สอดคล้องไปกับบรรยากาศที่แห้งแล้งของฉาก เช่น

เขียนข้อความ ผู้แต่งเปิดเรื่องควยการพรรณนาสภาพภูมิประเทศที่ร้อนแล้ง ภาพของคณตฤา ฟางที่แห้ง กินที่เป็นฝุ่นว่าถูกลมพัดอันแสดงถึงความแห้งแล้ง พร้อมกับพรรณนาให้เห็นลักษณะที่เหนียวอ่อน ตลอดจนสภาพเสื่อผ้าที่เปียกชื้นควยเหงื่อของนาค ซึ่งบรรยายได้อย่างสอดคล้องไปกับบรรยากาศและทำให้อ่านรู้สึกถึงความแห้งแล้ง ก้นการและความอคอยากที่แผ่คลุมไปทั่วบริเวณ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของตัวละครที่มีแต่ความแร้นแค้น ทุกข์ยาก อันเนื่องมาจากธรรมชาติที่โหดร้าย ดังบรรยายไว้ว่า

... เขาหย่อนกายลงตรงโคนต้นไม้ควยทาทางที่เหน้อยอน เสื่อสีคราม
 กล้าเปี้ยกขึ้นไปควยหยากเหงื่อ รอบตัวมีแต่ความอ้างว้างแสง เขาเพ่ง
 มองกลุ่มภูเขาหม่นและฟางฝอยที่ปลิววอนหมุนเป็นลำสูงพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้า นอกจาก
 ภูเขาและฟางมันยังหอบเอาคืนสีน้ำคาลอยพุ่ง จนมีคมัวไปหมก มัน เป็นลมหัวุก
 หรือบางคนเรียกลมหัวค่วน เขารู้สึกหวากขึ้นมาทันทีเมื่อคิดได้ว่า ลมที่พัดตั้ง ๆ
 อย่างนั้น ผู้ใหญ่เคยบอกว่ามันเป็นเครื่องหมายของความแห้งแล้ง ความอโคยยาก
 ความวิบัติและความตาย (ลาว คำหอม 2522 ก : 49)

กินเพลงแคน เปิดเรื่องด้วยการพรรณนาจากและ
 ตัวละครเพื่อให้ความรู้สึกที่รอน มีแต่ความแห้งแล้ง ตัวละครแพะสิ้นหวังไปกับสภาพ
 ภูมิประเทศเช่นนั้น การ เปิดเรื่อง เช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยว่าตัวละครจะ
 ตักสินใจและแก้ปัญหาต่อไปเช่นใด

เสียงแคนลอยมาตามลมอย่างอ่อนล้า เหมือนเสียงของนักดนตรีพื้นบ้าน
 บนเนินดินทุ่งกุลา ร้องไห้ อันอับเฉาแห้งแล้งมาช้านาน
 ปาง ปากเม็กเหงื่อที่ผุดพรายขึ้นเต็มหน้า ไอคแกร่มร้อนมากขึ้นทุกที
 เมื่อตะวันอยู่กลางหัว ปางมองออกไปข้างหน้า ข้างหน้าที่เป็นความหวัง
 และบนเนินดินสิ้นสุดท้ายที่กำลังบุกเบิกอยู่นี้ ก็เป็นชีวิตของคนหนุ่มคนหนึ่งซึ่งมี
 ความไฝฝันจะเปลี่ยนดินฟ้าแควกระแหงให้เป็นชาวสีทอง มันจะเป็นไปได้
 เพียงไหนหนอ (บัตชูร กลิ่นขจร, ในเจนภพ จบกระบวนวรรณ, บรรณาธิการ
 2522 ข : 117)

เปิดเรื่องด้วยการพรรณานาถและตัวละครนี้ทำให้ผู้อ่านสงสัยและต้องการทราบความรู้สึกของตัวละครพร้อมกับบรรยากาศของฉากไปพร้อม ๆ กัน

2. พรรณานาถ การพรรณานาถมักพบในปัญหาเศรษฐกิจที่จะพรรณานาถให้ผู้อ่านรับรู้ถึงปัญหาความแห้งแล้งของภูมิภาคและภูมิภาคของตัวละคร ซึ่งมีแคคนชราและเด็กที่ต้องได้รับความทุกข์ทรมานจากอากาศที่หนาวและแห้งแล้งในชนบทอีสาน ขณะที่หนุ่มสาวพากันอพยพหนีปัญหาดังกล่าวไปทำงานในกรุงเทพฯ หรือมีเงินที่นั่นผู้หนีปัญหาดังกล่าวไม่ได้ ก็จะพากันอพยพไปตั้งหลักแหล่งใหม่จนมีคนเหลืออยู่ไม่ถึงสิบครอบครัว จากการบรรยายสภาพดังกล่าวทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความทุกข์ของตัวละครที่มาจากภัยธรรมชาติ ดังข้อความต่อไปนี้คือ

เริ่มควยลมแล้งถูกรรโชก พาเอาฝุ่นดินโศษเข้าปะทะเรือนชานที่โยเยอยู่แล้วให้สะเทิมสั่นเหมือนกับจับไซ้ฉนั้น ผู้เขาเจ้าจับอยู่กับกองน้ำหม ซึ่งมันเก่าแก่เหมือนกับตัวของแกเอง เด็ก ๆ พากันก่ไฟผิงที่ไต้คนมะขามเขาของหมู่บ้าน . . . ทั้งหมู่บ้านอันมีไม่ถึงสิบหลังคาเรือน จะหาไอ้หนุ่มอีสาวก็หายาก เพราะมันต่างหนีไปไหนกันหมด มันทิ้งความหนาวแล้งไปอย่างอิสระอา เต็มทนแล้ว (สุรัชย์ จันทิมาธร, ใน สุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ 2518 : 69)

การเมืองกลางทุ่ง พรรณานาถภูมิประเทศของบึงที่ต้นเขิน ไม่น้ำให้อาบกินอันเป็นปัญหา ของชาวชนบทอีสาน ทำให้ผู้อ่านสนใจว่าเรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไรในบรรยากาศเช่นนี้

เดือนลอยขึ้นพันทิวไม้ที่เห็นเป็นเงาคำตะกุ่มไกลออกไปแล้ว ขณะที่เรานั่งคุยกันอยู่บนเนินดินที่เบ้ขอบบึง แต่มีงันไธมา หากเป็นเวลากลางวันคงเห็นไควากนบึงอันคั่นเขินนั้นเต็มไปด้วยฝุ่นสีแสดและรอยแตกกระแหงของผิวหินที่ความแล้งกับแสงแรงร้อนของดวงตะวันสะสมไว้ให้ . . . ไกลออกไปจากที่เรานั่งคุยกันอยู่นั้นก็แลเห็นเป็นสีเทาเช่นเดียวกัน และบางแห่งเป็นสีเทาเข้มจนเกือบเป็นสีค้ำนั้น คือ กระท่อมชอมขอ ต้นไม้ใหญ่ราวป่า และเทือกเขาเหยียดยาวที่ขวางสายตาของเราอยู่อย่างไม่ไหวติงเลย (เฉลิมศักดิ์ ศิลาวร 2517 : 30)

แผนดินเกลือ

พรรณนาให้เห็นสภาพของหมู่บ้านโนน

มะกอกในฤดูหนาว ว่าหนาวเพียงใด แต่แม้จะหนาวแสนหนาวพอเขาเคนและครอบครัวก็ต้องประกอบอาชีพ เพราะมิฉะนั้นจะอดตาย หากไม่กินร่น "หมู่บ้านโนนมะกอกยังคงซุกตัวในมานหมอกบาง ๆ ตอนเช้าตรู่ อากาศหนาวเยือกกรุกรานมาตั้งแต่เย็นวาน เพิ่มความหนาวรุนแรงในตอนกลางคืนจนกระทั่งถึงตอนเช้า" (สุภาส รัตนกุล 2524 : 30)

การเปิดเรื่องลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกที่แห้งแล้งและเกิดความท้อแท้ไปคามสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

3. พรรณนาตัวละคร เป็นการพรรณนาให้เห็นลักษณะและความรู้สึกที่ทุกข์ทรมานของตัวละคร หรือผู้ทำให้เห็นปัญหาที่ตัวละครประสบอยู่เพื่อดำเนินเรื่องต่อไป เช่น

คนหู ผู้แต่งโคพรรณนาโดยเกริ่นให้เห็นอากาศยามเช้าครูนกคุเหวงส่งเสียงร้องอย่างสดใส เป็นบรรยากาศที่ร่าเริง แต่ลักษณะและความรู้สึกของโพธิ์มิได้ลอยไปตามบรรยากาศดังกล่าว คือแทนที่โพธิ์จะสดใส แข็งขัน เขากลับมีแต่ความอ่อนระโหยไม่มีแรง นอกจากนี้การที่โพธิ์ฟังเสียงนกคุเหวงเพียงไป อีกทั้งสภาพร่างกายของโพธิ์ทำให้ผู้อ่านทราบว่า เขากำลังประสบกับปัญหาความอคอยาก จนเป็นโรคขาดอาหาร ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเฝ้าติดตาม เพื่อทราบสาเหตุของปัญหา และชะตากรรมที่โพธิ์จะได้รับในขั้นปลาย

นกคุเหวงส่งเสียงแว่ว ๆ ยามเช้าครูปลูกลีโพธิ์ต้องตื่นพร้อมกับดวงตะวันเริ่มสาดแสงที่ขอบฟ้าหลายเข้ามาแล้ว เขารู้สึกอ่อนแรงและมึนงง เหมือนกับว่าไม่ได้นอนมาตลอดทั้งคืน ทั้ง ๆ ที่หลับแต่หัวค่ำ เขานึกเช่นกัน เขาผงกศีรษะเล็กน้อยแล้วกลับนอนลงไปอีก เสียงใสของนกคุเหวงคอยแพะแพะทุกที จนในที่สุดไม่ได้ยินอะไรนอกจากเสียงอ้อ ๆ ดังขึ้นในแก้วหู จึงรีบลุกขึ้นด้วยความวิตก ระหว่างเขาก็กับนกลอยชนคำตัวนั้น ไม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องมีอะไรผิดปกติ และโพธิ์ก็บึกใจว่าฝ่ายที่ไม่สมประกอบนั้นคงเป็นตัวเขามากกว่า เพราะจนถึงวันนี้เขาแน่ใจแล้วว่า นอกจากโรคภัยไข้เจ็บ ความอคอยากหิวโหย ก็สามารถทำให้คนพิการได้เหมือนกัน (ลาว คำหอม 2522 ค : 80)

การเดินทางของแม่เฒ่า และเด็กน้อย

ผู้แต่งพรรณนา

ให้เห็นลักษณะของแม่เฒ่าซึ่งแก่ชราว่ามีท่าทางหวาดกลัว นอกจากจะเป็นการแนะนำตัวละครแล้ว ผู้แต่งยังสร้างเรื่องใหญ่อ่านประหลาดใจกับท่าทางของหญิงชรา ซึ่งทำให้อยากติดตามถึงปัญหาและเรื่องราวของตัวละครต่อไป

แม่เข่าตัวสั้นจิ้งก รางของแก๊สสี่ทานเหมือนคนจับไข มือข้างหนึ่งของ
แก๊สของของ เค็กนอย ซึ่งนั่งจ่อมอยู่บนขาขวามาที่แก๊สสะพายแดงอยู่บนขา
มืออีกข้างของแก๊สท่าหมาเล็กเกร็งแน่น เส้นเอ็นปุคโปก้นทั่วหลังมือทั้งสอง
นิ้วมือหยาบหนา ผิวหนังแห้งยับย่นเหมือนผ้าเก่า ๆ ที่ซุกไว้ แต่มันก็ดูแข็งแรง
กระชับแน่นอยู่กับสัมภาระและเค็กนอย (ปรีชาพล บุญช่วย, ในสุชาติ
สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ 2521 : 179)

การเปิดเรื่องด้วยการพรรณาตัวละครมักแสดงถึงปัญหาความอศอยากหิวโหยที่
ตัวละครเผชิญอยู่

ค. เปิดเรื่องด้วยบทสนทนา ตัวละครจะพูดถึงความคิดสำคัญ
และปัญหาที่ตัวละครกำลังประสบอยู่ เพื่อเราให้อ่านสนใจว่าเหตุใดตัวละครจึงพูด
และมีความรู้สึกเช่นนั้น ใดแก

ชาวแคน เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของพ่อและบักहां บักहां
แสดงอาการโกรธเคืองอยากทำร้ายเจ้าหน้าที่ จากบทสนทนาของตัวละคร ผู้อ่าน
จะทราบปัญหาว่าพวกเขาถูกเจ้าหน้าที่กีดกันแกลง เมื่อผู้อ่านสงสัยว่าถูกกีดกันแกลง
เช่นใดและอ่านต่อไปจะพบปัญหา การวางอำนาจของเจ้าหน้าที่เมื่อไม่พอใจ ราษฎร
เพราะไม่ให้สินบนตนก็จะแกลงควยวิธีต่าง ๆ ในเรื่องพ่อไม่มีเงินให้หาสินบน จึงถูก
เจ้าหน้าที่เหี่ยวสารทึง ซึ่งเมื่อเก็บขึ้นมามีกรวดบนทราย ทำให้กินไม่สะดวก

"พ่อ ข่าอยากเตะปากเจ้าหน้าที่"

"हांไม่"

"มันแกลงเรา ถ้าเข้าไปกับพ่อ ข้าจะเตะปากพวกมัน"

"ไม่ไค่หรือก ห่า"

"ทำไม" (วัณน์ วรรณยางกูร 2522 ข : 64)

สายเส้า

การโต้เถียงระหว่างกำและทอง เราความสนใจ

ใหญ่อดนึกตามเรื่อง เพื่อรู้ถึงสาเหตุและปัญหาที่ตัวละครโต้เถียงกัน ว่าตัวละครทั้งสองประสบปัญหาอะไรจากเสียง เศรษฐกิจ และกำนันชนะ

"ถ้านายอยากอยู่อย่างสงบสุขไปกายหน้า นายคงหาความเป็นอิสระ
ไ้มากกว่านี้"

"นายจะให้มันเลิกคบกับเสียง, งั้นรึ?"

...

"มาขายอย่างนั้น, ก็น่าเพียงอยากให้นายขยับขยายออกจากเขาสักหน่อย
เพื่อนายจะได้เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น"

"ถ้านายคิดจะให้มันเลิกคบกับเสียง แล้วไปก้มหน้าให้ครูพิชิต หรือกำนันชนะ
หละก้อ . . . นายจะฉึกหัวง . . . " (สมคิด สิงสง 2524ค: 62 - 63)

การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาที่ผู้แต่งจะให้ตัวละครสนทนาถึงปัญหาและความคิดสำคัญ
ที่ต้องการเสนอ

การเปิดเรื่องของเรื่องสั้นที่เสนอปัญหาสังคมชนบทที่สามนี้ ผู้แต่งจะเปิดเรื่องเพื่อ
แสดงให้เห็นปัญหาความขัดแย้งที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งจะเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย
เป็นส่วนมาก จากนั้นจึงเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาและบทสนทนา

1.2 การสร้างปัญหาความขัดแย้ง

การสร้างปัญหาความขัดแย้งนับ เป็นกลวิธีที่สำคัญในการสร้างโครงเรื่อง เพราะทำให้ผู้อ่านสนใจใคร่รู้ และจะติดตามเรื่องราวตลอดจนแนวคิดที่ผู้แต่งต้องการเสนอ ปัญหาความขัดแย้งที่นักเขียนเรื่องสั้นไทยใช้เสนอปัญหาสังคมชนบทที่สาบมากที่สุดในอดีต ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม รองลงมาได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จากการสร้างปัญหา ความขัดแย้งกึ่งกล่าวอาจสรุปได้ว่าปัญหาที่ชาวชนบทที่สาบ ประสบส่วนใหญ่จะมาจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งแยกวิเคราะห์ได้คือ

ก. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ปัญหาความขัดแย้งที่มาจากสิ่งแวดล้อมได้แก่ภัยธรรมชาติและสภาพทางสังคม ความเป็นอยู่ ซึ่งได้แก่ความเชื่อ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอารยธรรมใหม่ ๆ

สำหรับปัญหาความขัดแย้งที่มาจากภัยธรรมชาติ นับเป็นความ

ขัดแย้งที่ผู้แต่งใช้มากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องสั้นที่เสนอปัญหาค้นเสาะธุรกิจ ซึ่งปรากฏในรูปของความแห้งแล้งทั้งสภาพทางภูมิประเทศและภูมิอากาศ ความขัดแย้งลักษณะนี้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของตัวละคร จนมีความเป็นอยู่ที่ทุกข์ลำเค็ญ นอกจากนี้ยังเป็นเสมือนตัวละครฝ่ายตรงข้ามที่คอยมุ่งทำลายมนุษย์ แม้ตัวละครจะต่อสู้ดิ้นรนเพียงใด หากธรรมชาติไม่อำนวยความสะดวกแก่เขาก็ไม่สามารถเอาชนะได้ นอกจากยอมรับชะตากรรมหรือผลสะท้อนจากสภาพนั้นไป

นอกจากนี้ปัญหาค้นบริการสาธารณสุขยังสร้างปัญหาความขัดแย้ง

จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว คือความเจ็บป่วยที่มาจากสัตว์มีพิษ พยาธิ ความอดอยากจนเป็น

โรคขาดอาหาร และความป่วยไข้ที่มาจากร่างกายขาดภูมิคุ้มกัน ทลอคจนโรค
อื่น ๆ ปัญหาความขัดแย้งนี้สามารถป้องกันและเอาชนะได้ แต่เหตุที่เป็นปัญหาใหญ่
จนสร้างความเคืองครอนให้ตัวละคร เพราะมีปัจจัยที่ทำให้ปัญหานี้เป็นปัญหาหนัก สำหรับ
ชาวชนบทอีสาน คือ ปัจจัยที่มาจากตัวละคร เองที่ขาดความรู้ในด้านการรักษาพยาบาล
ทลอคจนการบริโภคนอกอย่าง ไม่ถูกสุขลักษณะทำให้เกิดโรครื่น ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งได้แก่
อุปสรรคจากสภาพทางภูมิศาสตร์ ที่กั้นการแห่งแล้ง อยู่ทางไกลสถานพยาบาลและ
ความเจริญ เหตุที่ผู้แต่งใช้ปัญหาความขัดแย้งนี้ก็เพื่อแสดงให้เห็นปัญหาที่ชาวชนบท
อีสานขาดการเอาใจใส่จากทางราชการในค่านนี้และเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญห
ดังกล่าว

การสร้างปัญหาความขัดแย้ง เพื่อเสนอปัญหาทั้งสองประการ

ดังกล่าว เราจะพบว่าตัวละครไม่สามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ก็เพราะภัยจากความ
แห่งแล้งเป็นเรื่องใหญ่เกินกำลังของพวกเขา ส่วนปัญหาค่านความเจ็บป่วยนั้นพวกเขา
ไม่สามารถซัดได้ ก็เพราะขาดประสบการณ์ ปัจจัยในการรักษาและคำแนะนำช่วยเหลือ
ความพ่ายแพ้ต่อปัญหาความขัดแย้งและชะตากรรมของตัวละครที่มีชีวิตอย่างทุกข์ลำเค็ญ
หลีกเลี่ยงปัญหาไม่พบนีสร้างความสะดวกใจใหญ่อาน เกิดความสงสารและเห็นใจ
ผู้ประสบปัญหา

นอกจากนี้ปัญหาที่มาจากสิ่งแวดล้อมอีกประการหนึ่งได้แก่ สภาพ

ความเป็นอยู่ของสังคมอันได้แก่ความเชื่อในสิ่งลึกลับไสยศาสตร์ และกฎประเพณีบาง
อย่าง ก็เป็นปัญหาต่อชาวชนบทอีสาน ส่วนปัญหาค่านค่านิยมนั้น ความขัดแย้งจะมาจาก
ความเจริญและอารยธรรมใหม่ ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชนบทอีสาน โดยตัวละครส่วน
มากจะพึงใจในสิ่งแปลกใหม่ และความร่ำรวยที่ได้จากการทำงานในตะวันออกกลาง

จนตัวละครปฏิบัติความสิ่งที่คุณเห็น หรือชวนชวายเป็นให้ไค่สิ่งนั้น ๆ มา ผู้แต่งแสดงให้
เห็นว่าความเชื่อและค่านิยมบางอย่าง เป็นอุปสรรคต่อสภาพความเป็นอยู่และเกิดผล
กระทบต่อฐานะทาง เศรษฐกิจ

อุปสรรคต่อสภาพความเป็นอยู่นั้น แม้ว่าผมจะอยาก ไม่มีเงิน
ก็จำเป็นต้องทนเพื่อให้อยู่ในกฎและไค่ในสิ่งที่คุณต้องการ ในบางครั้งด้วยความรู้เท่า
ไม่ถึงการนึกเป็นเหตุใหญ่หลอก เสียเงินจนฐานะทาง เศรษฐกิจตกต่ำ ค่านิยมต่อ
อารยธรรมใหม่ ๆ ก็มีส่วให้วัฒนธรรมพื้นบ้านเสื่อมและตัวละครถูกหลอกอีกเช่นกัน

ปัญหา ความขัดแย้ง ของตัวละคร กับสภาพสังคมใหม่ เป็นการสืบ
ต่อมาจากการอพยพที่ความยากจนแห้งแล้ง และความหลงใหลต่ออารยธรรมใหม่ ๆ
และกรุงเทพฯ คือตัวละครไม่คุ้นเคยกับสภาพสังคมใหม่ซึ่งไค่แก่กรุงเทพฯ ไร้อาติ
ชาติที่พึ่ง ที่อยู่อาศัยจึงทำให้เกิดความทุกข์

จะเห็น ไค่ว่า การสร้างปัญหา ความขัดแย้ง จากสิ่งแวดล้อมนั้นจะ
แสดงความพ่ายแพ้ของตัวละคร เพราะตัวละครแก้ปัญหาไม่ตก ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็น
ข้อบกพร่องที่เกิดเป็นปัญหาสำหรับชาวชนบทอีสาน เพื่อเสนอใหญ่ที่อยู่ในฐานะคิ่กว่ารับรู้
ปัญหาและเร่งแก้ไข

ข. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การสร้างปัญหา
ความขัดแย้งนี้ส่วนมากพบในเรื่องสั้นที่เสนอปัญหาความแตกต่างของฐานะทางสังคม
โดยแสดงให้เห็นว่าเหตุที่ชาวชนบทอีสานประสบปัญหาก็เพราะความเสียเปรียบของ
ฐานะทางสังคม จึงเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่และผู้มีอิทธิพลซึ่งมีฐานะทางสังคมคิ่กว่าเอา
เปรียบ ชาวชนบทอีสานมักพ่ายแพ้ ตกเป็นเบี้ยล่าง ซึ่งสภาพเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นใจ
ในเคราะห์กรรมของตัวละคร แต่ในบางเรื่องชาวชนบทอีสานไค่คืนรน ต่อสู้ไค่หนีจาก

การกชี่ ควบคุมการต่อสู้ การที่ตัวละครที่เป็นชาวชนบทอีสานต่อสู้กับปัญหาเช่นนี้ ก็ เพราะผู้แต่งต้องการเสนอทางออกให้ชาวชนบทอีสานต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ความขัดแย้งระหว่างชาวชนบทอีสาน กับ ข้าราชการนี้ จะแสดงให้เห็นปัญหาการละเลยต่อหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่นั่นเอง ส่วน ความขัดแย้งระหว่างชาวชนบทอีสานกับผู้มีอิทธิพลจะแสดงถึงปัญหาการใช้ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่ามาเอาเปรียบ จนทำให้ฐานะทาง เศรษฐกิจของชาวชนบท อีสานตกต่ำยิ่งขึ้น

ส่วนความขัดแย้งลักษณะดังกล่าวในปัญหาเศรษฐกิจนั้น ผู้แต่ง จะให้ตัวละครต่อสู้กันเอง เพื่อแสดงปัญหาที่มาจากความแห้งแล้ง ทุกข์ยากกว่าไม่เพียง แต่ก่อปัญหาด้านความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของตัวละคร เท่านั้น หากยังส่งผล พฤติกรรมของตัวละครให้โหดเหี้ยม ซึ่ง เป็นการเน้นให้เห็นผลเสียจากภัยธรรมชาติให้ รุนแรง เข้มข้นยิ่งขึ้น เช่น เกี่ยวกับปัญหาค่านิยมและความเชื่อการที่สร้างความ ขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เพื่อแสดงปัญหาที่เกิดจากการมีความเชื่อและค่านิยมต่อ สิ่งนั้น ๆ ว่านอกจากจะทำให้เกิดผลเสียในค่านิยมความรู้สึกของคนแล้ว ยังถูกหลอกทำ ให้เกิดผลเสียต่อฐานะความเป็นอยู่เพิ่มขึ้น

การสร้างปัญหาความขัดแย้งนิยมใช้ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยผู้แต่งจะสร้างปัญหาในตอนเริ่มต้นและดำเนินไปจนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง ซึ่งมักเป็นการ คลายจบจบในลักษณะที่ตัวละครพ่ายแพ้ต่อปัญหา

1.3 การดำเนินเรื่อง

การดำเนินเรื่องช่วยให้อ่านติดตามปัญหาที่ผู้แต่งต้องการแสดงอย่างสนใจ เพื่อควาปัญหาที่ตัวละครประสบจะลงเอยเช่นใด ผู้แต่งจะใช้กลวิธีในการดำเนินเรื่องดังต่อไปนี้คือ

ก. ดำเนินเรื่องตามลำดับปิกติน จะเริ่มเรื่องด้วยเหตุการณ์

ตอนต้น คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน จากนั้นเริ่มผูกปมปัญหา เพื่อสร้างความเข้มข้นให้อ่านสนใจติดตาม คำเนรเรื่อง และคลี่คลายปัญหา ไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง โดยจับลำดับความคิดและปัญหาให้เป็นระเบียบ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาที่กองการเสนอใจกาย แม้จะไม่สร้างความสงสัยให้อ่านติดตามก็ตาม เรื่องสั้นที่เสนอปัญหาสังคมชนบทที่สานโซการดำเนินเรื่องแบบนี้มากที่สุด เพราะเน้นเนื้อหาความชัดเจนของปัญหามากกว่าจะเน้นรูปแบบเช่น

ปลาชีวิตสุดท้ายที่ทุ่งกุลาร้องไห้

ผู้แต่งเริ่มเรื่องด้วยการปูพื้น

ถึงสภาพความแรนแค้นและแห้งแล้งที่ชอกและเหี่ยวเฉาอยู่ โดยเกริ่นให้วาทพวกเขาขาดแคลนอาหาร กำลังเดินทางไปจับปลาชีวิต จากนั้นจึงดำเนินเรื่องแสดงความขัดแย้งของตัวละคร ที่แย่งชิงปลาชีวิตกัน และจบด้วยจุดสุดยอด เพื่อให้ความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน คือผู้อ่านเกิดความสงสารและเศร้าสลดใจในการตายของเหี่ยว ทลอคจนตระหนักในความโหดร้ายของธรรมชาติ และความอคอยาก

สิ่งที่หลงเหลือ

ผู้แต่งเริ่มเรื่องให้เห็นตัวละครพบกับความ

ทุกข์ยาก ลุงทองทองมีความเป็นอยู่อย่างลำบาก เพราะลูก ๆ อพยพหนี ชาวบ้านคนอื่น ๆ ก็ดิ้นรนหาอาหารยังชีพไปวัน ๆ จากนั้นจึงเกิดเรื่องขยายปัญหาให้เข้มข้น โดย

แสดงให้เห็นว่าเกิด ภาวะฝนแล้งและพวกเขา กำลังจะทำพิธีแห่หางแมวขอฝน แสดงจุด
สูงสุดของปัญหาคือ พวกชาวชนบทที่सानประสบความแห้งแล้ง ขาดแคลนอาหาร จนยอม
กินใบไม้ การดำเนินเรื่องนี้ ช่วยใหญ่อานตระหนักในปัญหา และส่งสารตัวละครที่ต้อง
เผชิญปัญหาเช่นนี้ โดยผู้แต่งจะแสดงมานิจิตประวัคของ "ฉิน"

แก่นกึ่งที่กาลเคือก

เริ่มเรื่องกวยการแสดงปัญหาใหญ่อาน

รับรูและเคาเรื่องไควจะดำเนินต่อไปเช่นไร คือทางราชการห้ามราษฎรตัดไม้ใน
เขตป่าสงวน ค่ายงตัดไม้ในที่นาของคนที่จ้คเข้าเป็นเขตป่าสงวน เพื่อมาสร้าง
บ้าน เมื่อสร้างบ้านเสร็จผู้แต่งได้ให้บักควพุดคาคการณดวงหน้าว่า ค่ายงจะไควรับ
ความเคือครอน จากการปลูกบ้านในที่นา เรื่องไควดำเนินไปคาคาคาคการณ และจบ
กวยการที่ค่ายงของย้ายที่อยู่ตลอดจนถูกยึดไม้ แม้การดำเนินเรื่องจะไม่เร้าความ
สนใจใหญ่อานติดตามกวยความสงสัย แต่้แสดงปัญหาอย่าง เคนช้ควว่า ปัญหาที่ทาง
ราชการเวนคืนที่ดินของชาวชนบทที่सानมาจ้คทำป่าสงวนนั้น สร้างความเคือครอนใน
กานที่อยู่อาศัยและที่ทำกินแก่พวกเขามาก เมื่อไม่มีทางไปพวกเขาจ้คองฝ่าฝืนขอห้าม

เรื่อง "บักลี"

ผู้แต่งเริ่มเรื่องกวยความสุขของลีและครอบครัว

เพราะมีความหวังว่าจะไควขาวโวกินและขาย ตลอดจนใช้หนี้ จากนั้นดำเนินไปสู่ปัญหา
และจบเรื่อง ซึ่งให้บรรยายกาศที่ตรงข้ามกับตอนเริ่มเรื่อง คือ ลีและครอบครัวพบกับ
ความทุกข์ มีข้าวเหลือไม่พอกินและขาย เนื่องจากถูกเจ้าหน้กโกง

ไควปู้ตา

ผู้แต่งเริ่มเรื่องกวยปมปัญหาคือหลาป่วย กวย

ความเชื่อของพอเขาเคิควาหลาลบหลูปู้ตา จึงพยายามแก้ปัญหาก็ไคววิธีการต่าง ๆ
เพื่อให้หลาหายป่วย แต่เมื่อยังแก้ไขปัญหามากเท่าใดครอบครัวยั้งไควรับความทุกข์มาก
ขึ้น หลาก็ไม่หายป่วย จากการแก้ปัญหานี้พอแม่ของสูญเสียลูกสาวอีกคนหนึ่งไป เนื่อง

จากพ่อไม่อยู่ ทุกคนในครอบครัวจึงต้องช่วยกันทำงานขณะที่ลูกสาววิ่งข้ามถนนเพื่อนำ
 ไปฝั่งแคค เธอถูกรถชนตาย ผู้แต่งคำเนิรเรื่องให้เห็นปัญหาที่ตัวละครได้รับซ้ำ
 อีก คือ หล้าไคเสียชีวิตลง พอรูสึกสูญเสียทุกอย่าง และโกรธแค้นปู่ตา ผู้แต่งคำเนิร
 เรื่องด้วยการสร้างปัญหาให้ซับซ้อนขึ้น คือยิ่งแก้ปัญหาเท่าใดตัวละครยิ่งได้รับผลเสีย
 มากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงผลเสียของความเชื่อนี้

หมู่บ้าน เริ่มเรื่องด้วยการบรรยายสภาพจากปัจจุบันที่มีแต่
 ความแห้งแล้ง เพื่อคำเนิรเรื่องให้เห็นว่าธรรมชาติในหมู่บ้านนั้นเคยมีแต่ความอุดม
 สมบูรณ์ แดงกมมนุษย์ทำลาย ผู้แต่งค่อย ๆ คำเนิรเรื่องให้เห็นปัญหาที่เริ่มขยายตัว
 ขึ้น คือเริ่มมีคนแปลกถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จากนั้นความเจริญเริ่มเข้ามามีถนน
 คัดค้าน ผู้คนจากต่างถิ่นเข้ามาทำการค้า โคนไม้ทำลายป่า มีการจับจองที่ดิน จนใน
 ที่สุดเหลือแต่ความแห้งแล้ง ร้างคน ผู้แต่งจับลำดับของเหตุการณ์ให้เห็นปัญหาอย่าง
 ชัดเจน แม้จะคำเนิรเรื่องเหมือนรายงานเหตุการณ์ก็ตาม

การคำเนิรเรื่องตามลำดับปฏิทิน ผู้แต่งมักเริ่มขึ้นด้วยปัญหา จากนั้นจะคำเนิร
 เรื่องไปตามลำดับมีการคลี่คลายปัญหาออกมา เพื่อแสดงผลของปัญหาสังคมชนบทที่สาา

ข. คำเนิรเรื่องย้อนกลับ การคำเนิรเรื่องลักษณะนี้จะเริ่มเรื่อง
 ด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตอนต้นและตอนจบของเรื่อง ซึ่งอาจจะเริ่มตอนกลาง
 เรื่อง หรือตอนใกล้จบเรื่องก็ได้ จากนั้นจะคำเนิรเรื่องไปสู่เหตุการณ์ตอนต้นเรื่อง
 คำเนิรให้เห็นปัญหา ย้อนกลับมาที่จุดเริ่มเรื่อง และจบเรื่องอย่างรวดเร็ว การคำเนิร
 เรื่องลักษณะนี้จะเร้าให้ผู้อ่านสนใจในปัญหาที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่ ใครติดตามเรื่อง

ต่อไป เพราะผู้แต่งนำความคิดสำคัญมาเสนอ นับว่ามีความซับซ้อนกว่าวิธีแรก การ
 คำเป็น เรื่อง เช่นนี้ให้ความเข้มข้นของปัญหาที่ผู้แต่งต้องการเสนอ มีผลให้ผู้อ่านเกิด
 ความสะเทือนใจ เห็นใจตัวละครและคล้อยตามความคิดของผู้แต่ง เพราะผู้แต่งเริ่ม
 เรื่องด้วยความคิดสำคัญ จากนั้นจึงโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตัวละครประสบปัญหาทั้ง
 ตอนต้นเรื่องที่เบ็ดเตล็ดหรือความหวัง ความเหนื่อยยาก มาบรรจบกับตอนจบเรื่อง
 ซึ่งแสดงผลที่ตัวละครได้รับจากปัญหา ซึ่งมักเป็นความล้มเหลว ความผิดหวัง โดยจบ
 เรื่องอย่างรวดเร็ว ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์เรียวตามชะตากรรมและผลที่ตัวละคร
 ประสบ ดังตัวอย่างคือ

เชี่ยชวาค่า

เริ่มเหตุการณ์ตอนใกล้จบ คือนาคเดินทางกลับ
 จากอำเภอ ผู้แต่งเร้าความสนใจของผู้อ่าน ให้สงสัยว่าทำไมนาคจึงรู้สึกไม่พอใจอากาศ
 ที่ร้อนแห้งแล้ง เมื่อลมพัดทุกพัด นาคนึกถึงความตาย เขาจะคิดถึงลูก ภรรยาที่
 อายากกลับบ้าน การเริ่มเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้อ่านคาดหวังได้ว่าลูกของนาคกำลังมี
 อันตราย แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นอะไร การสร้างเรื่องเช่นนี้เป็นแรงกระตุ้นให้อ่าน
 ติดตามเรื่องต่อไป ด้วยความเพิลิกเพิลิน เมื่อจบเรื่องผู้อ่านจะได้ทั้งความสะเทือนใจ
 และตระหนักในปัญหาของความยากจนคอยากที่ตัวละครประสบได้ควย จากนั้นผู้แต่ง
 ได้ดำเนินเรื่องไปสู่เหตุการณ์ตอนต้น เพื่อแสดงสาเหตุ ความกังวลใจของนาค และ
 ทราบปัญหาความแห้งแล้งทำให้อาหารขาดแคลน จนต้องซุกหากบเขียด จนลูกถูกงูกัด
 นาคต้องไปอำเภอ จากนั้นดำเนินเรื่องมาสู่จุดเริ่มต้น เพื่อเร้าความสนใจของผู้อ่านว่า
 ผลจะออกมาเช่นใด คือเมื่อนาคหายเหนื่อย และกำลังจะเดินทางกลับบ้าน เขาได้พบ
 เพื่อนบ้าน ซึ่งผู้แต่งจบเรื่องด้วยทลสนทนาที่ประชดประชันคือพูดอย่างหนึ่งแต่ต้องการ
 แสดงความคิดแท้จริงอีกอย่างหนึ่ง ให้อารมณ์ของผู้อ่านตรงข้ามกับตัวละคร คือขณะที่

เพื่อนบ้านของนาคแสดงความยินดีที่นาคได้เงินของทางราชการที่แจกสำหรับผู้มีบุตรหา
คนขึ้นไปนั้น ผู้อ่านก็ทราบไต่พันที่ว่าลูกของนาคตาย เกิดความเศร้าสลดใจในชะตา
กรรมของนาค การจบเรื่อง เช่นนี้นับว่าผู้แต่งมีศิลปะในการเขียน เพราะสามารถทำ
ให้อ่านสงสารตัวละคร ตลอดจนเห็นความโหดร้ายของธรรมชาติที่ชาวชนบทที่सान
ประสบไปพร้อม ๆ กัน ดังบทสนทนาของเพื่อนบ้านและนาค

"เฮยทีคนาค" เสียงนั้นทักมาแต่ไกล ไม่นานจะตอบอีกคนหนึ่งก็ชิงเล่า

"เอ็งโชคก็เหลือเกิน" คนเล่าทำให้เขาสนใจมากขึ้น ยิ้มเล็กน้อยก่อนถาม

"โชคยังงัย โชคยังงัย" เขาถามอย่างรอนรน

"ก็เงินสองร้อยบาทเอ็งได้หรือเปล่าเล่า"

"ได้สิ อยู่สิ" เขาตอบกระเป๋

"โชคก็เหลือเกิน โชคเอ็งก็เหลือเกินนาคเอ๋ย ถ้าเอ็งเข้าไปอีกวันเดียว

ก็ชวคเงินสองร้อยบาท (ลาว คำหอม 2522 ก : 54)

แซมคำ

ผู้แต่งเริ่มเรื่องตอนกลางคือให้แม่รู้สึกเศร้าใจ

เพื่อกระตุ้นให้อ่านสนใจ จากนั้นจึงดำเนินเรื่องย้อนไปตอนต้นเพื่อขยายสาเหตุของ
ความเศร้าใจว่า ความเจริญ ความเปลี่ยนแปลง ใคนำสิ่งแปลกใหม่ ตลอดจนแขก
ต่างถิ่นเข้ามา ชาวบ้านต่างพากันตื่นตัว หมู่กรุงเทพฯมาจับแซมคำ จนแซมคำ
หลงกรรมและหนีตามไปในวันบุญพระเวส ผู้แต่งดำเนินเรื่องกลับสู่ตอนกลางให้เห็น
ว่าวันบุญพระเวสเวียนมาถึง นับได้สามปีที่แซมคำจากไป และจบด้วยแซมคำกลับมาบ้าน
ซึ่งแสดงให้เห็นปัญหาความเจริญที่เข้ามา ทำให้หญิงสาวถูกหลอกจากคนต่างถิ่น

พินเสณสาย

เริ่มเหตุการณ์ตอนกลาง คือควายของชาวบ้าน
ถูกขโมย กำนันและตำรวจสงสัยพิน จากนั้นจึงย้อนเหตุการณ์ตอนต้นว่าพินถูกจ่าจำลอง
กล่าวหาว่าขโมยลูกวัว จนถูกจำคุก จากนั้นจึงย้อนกลับมาในเวลาปัจจุบันของเรื่อง
เพื่อสร้างเหตุการณ์สนับสนุนให้เห็น การวางอำนาจและขมขู่ของเจ้าหน้าที่ คือจ่าจำลอง
จะยิงพิน เนื่องจากไม่พอใจที่พินว่าตนกินสินบนจากเจ้าแก้งเรื่อย เหตุการณ์ต่าง ๆ
ล้วนแต่แสดงการวางอำนาจ กคชของจ่าจำลองที่ปฏิบัติต่อพิน

ณ มาตามหมอนันต์

เริ่มเรื่องตอนใกล้จบ คือ ผู้ใหญ่บุญมี
เดินทางมาตามหมอนันต์ที่กรุงเทพฯ จากนั้นผู้แต่งดำเนินเรื่องให้เห็นสาเหตุที่ผู้ใหญ่
บุญมีต้องมาตามหมอนันต์ เพราะหมู่บ้านคงแสนขาดแคลนหมอ โดยผู้ใหญ่บุญมีคิด
ย้อนถึงเหตุการณ์และสภาพของหมู่บ้านคงแสน ที่ห่างไกลความเจริญ ขาดแพทย์
หมอนันต์เคยให้สัญญาว่าเมื่อตนจบจะกลับไป จากนั้นย้อนเหตุการณ์มาสู่ตอนท้ายของ
เรื่อง แสดงผลที่ได้รับคือภรรยาของหมอนันต์บอกว่าหมอนันต์ตั้งคลินิกในกรุงเทพฯ
และจะไม่กลับไปหมู่บ้านคงแสน เพื่อเสนอปัญหาให้ผู้อ่านทราบว่า การที่ชนบทอีสาน
ขาดแพทย์ก็เพราะความห่างไกลความเจริญ มีแต่ความลำบาก หากแพทย์ไปอยู่ก็ไม่มี
ความก้าวหน้า

ข้าวแค้น

ผู้แต่งดำเนินเรื่องผ่านพ่อและบักห่า โดยเริ่ม
เหตุการณ์ตอนใกล้จบ เพื่อให้ผู้อ่านสงสัยว่าทำไมบักห่าจึงอยากทำร้ายเจ้าหน้าที่ จาก
นั้นผู้แต่งจึงเดินเรื่องย้อนกลับไปสู่เหตุการณ์และความลำบากของตัวละคร ในการหา
อาหารไปแลกข้าว เพื่อสร้างความเห็นใจของผู้อ่านที่มีต่อตัวละคร จากนั้นดำเนิน
เหตุการณ์มาสู่ตอนเริ่มเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงค่อย ๆ กลืนคลายปัญหาออกมาให้ผู้อ่านทราบ
ทีละน้อยว่า บักห่าหุงข้าวพร้อมกับโกรธ อยากทำร้ายเจ้าหน้าที่ โดยแสดงให้เห็น

ลักษณะของชาวที่ทุ่งว่ามีเมื่อกกรวคปะปน เพื่อกระตุนใหญ่อานอยากทราบถึงสาเหตุนั้น
ยิ่งขึ้น จากนั้นจึงกลายเป็นปัญหาว่าเจ้าหน้าที่. เทชาวสารทิง เพราะพอไม่มีเงินให้
คาสินบน เพื่อใหญ่อานเห็นความไม่ยุติธรรมของเจ้าหน้าที่

การดำเนินเรื่องย้อนคน ผู้แต่งเนนใหญ่อานเห็นปัญหาอย่างชัดเจน มักชมวคความ
คคให้สอดคล้องกับตอนคนเรื่อง

ค. ดำเนินเรื่องสลับไปมา การดำเนินเรื่อง เช่นนี้จะสลับให้เห็น
เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดที่เดียวกัน หรือต่างที่กับตัวละครตัวเดียวหรือหลายตัว เพื่อแสดง
ปัญหาต่าง ๆ ว่ามีความเชื่อมโยงกันคือปัญหาเศรษฐกิจ ความแห้งแล้ง ทำให้คนทุก
อพยพไปทำงาน ประสบปัญหาการเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งเป็นการเสนอปัญหา
หลากหลายทำให้ปัญหาเด่น ๆ ที่ต้องการเสนอพรำมัวไปและขาดเอกภาพ แต่บาง
เรื่องก็ใช้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตัวละครประสบมาจากปัญหาเดียวกัน เรื่องสั้นที่ดำเนิน
เรื่อง เช่นนี้จะพบในปัญหาค่าน เศรษฐกิจได้แก่

สถานีรถไฟกรุงเทพฯ เมฆาสองสาม ผู้แต่ง เสนอปัญหา
การอพยพ ดำเนินเรื่องโดยการนำภาพเหตุการณ์หลาย ๆ อย่างมาเรียงกัน เพื่อให้
เห็นปัญหา คือผู้แต่งจะเริ่มเรื่องแสดงกลุ่มคนชราที่อพยพมาจากอีสาน พักอาศัยอยู่ใน
สถานีรถไฟหัวลำโพง จากนั้นจะเสนอภาพของชาวชนบทอีสานที่อพยพมากำชายบริเวณ
หัวลำโพง และต้องเผชิญกับการถูกตำรวจจับ จากนั้นเสนอปัญหาของกลุ่มตัวละครที่
อพยพมาเป็นขอทาน และให้นักข่าวสัมภาษณ์ชาวชนบทอีสาน เพื่อแสดงสาเหตุของการ
อพยพวามาจากปัญหาความแห้งแล้ง

ตำนานแห่งหมู่บ้าน เริ่มเรื่องแสดงให้เห็นสภาพของหมู่บ้านที่
เปลี่ยนไปเพราะความเจริญ หมู่บ้านเคยอุดมสมบูรณ์ไปค้วยป่าไม้ อาหารและแหล่งน้ำ

จากนั้นจึงเปลี่ยนเหตุการณ์เกี่ยวกับ วิไลพา บิวลา สารอง ทองสามาทำงานใน
 กรุงเทพฯ และถูกกดค่าแรง ซึ่งแสดงปัญหาการเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพล จากนั้น
 ดำเนินเรื่องให้วิไลเดินทางกลับบ้าน นำเงินไปให้พ่อแม่ ซึ่งต้องนำไปใช้หนี้ลุงสี สลับ
 เหตุการณ์ด้วยวิไลและเพื่อน ๆ รับประทานข้าวถึงสภาพความแห้งแล้งที่นับวันแต่จะเพิ่มขึ้น
 ขณะที่ความเจริญเข้ามา จากนั้นดำเนินเรื่องให้เห็นว่าตัวละครที่อพยพมาทำงานใน
 กรุงเทพฯ เดินทางไปทอดกฐินที่หมู่บ้าน และถูกพ่อค้าขายเหล้าพาตำรวจมาจับเหล้าเถื่อน
 ในวัด จากการดำเนินเรื่องดังกล่าว จะเห็นว่าผู้แต่ง เสนอปัญหาคานเศรษฐกิจและ
 ปัญหาการเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพล แม้จุดเด่นจะอยู่ที่ปัญหาคานเศรษฐกิจ แต่การ
 ดำเนินเรื่องดังกล่าว ทำให้ปัญหาไม่แจ่มชัดเท่าที่ควร เช่น เกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง
ในย่านจีนแผ่นดินใหม่ ผู้แต่งจะเริ่มเรื่อง โดยให้ล่าแพนหางักความยากลำบาก จากนั้น
 จึงสลับเหตุการณ์ให้ยายชายฉักในตลาด พบเหตุการณ์ที่ผู้ชายผลผลิตถูกเอาเปรียบจาก
 พ่อค้าคนกลาง จึงดำเนินเหตุการณ์ ล่าแพนหางักคอ และยายกลับมาประกอบอาหาร
 ล่าแพนไม่กลับบ้าน แม่เข่าเป็นหวง ออกตามหา แต่ไม่พบ และจบเรื่องด้วยการเปิด
 แฉข้อสงสัยว่าล่าแพนหายตัวไปเพราะถูกข่มขืน แม้ปัญหาจะหลากหลาย แต่พอจับ
 ประเด็นได้ว่า ปัญหาหลักที่ต้องการเสนอคือ ปัญหาเศรษฐกิจด้านความแห้งแล้ง

การดำเนินเรื่องสลับไปมาผู้แต่งไม่นิยมใช้ในเรื่องสั้น เพราะทำให้ปัญหาพัว
 ฎอานประเด็นไม่ไ้กันทันที

1.4 การจบเรื่อง การจบเรื่องเพื่อแสดงปัญหาสังคมชนบทอีสาน ในงาน
 เขียนเรื่องสั้นพบ 5 วิธี คือ

ก. ทิ้งปัญหาให้คิด กลวิธีการจบเรื่องด้วยการทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านคิด
 ต่อ เป็นวิธีการที่พบมากที่สุดในเรื่องสั้นไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน การจบเรื่อง
 เช่นนี้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของผู้แต่งที่ต้องการ เสนอปัญหาดังกล่าวออกมาให้ผู้อ่านรับ
 ทราบ และมีส่วนร่วมในการพัฒนา ช่วยเหลือให้ชาวชนบทอีสานมีความ เป็นอยู่ดีขึ้น เช่น
 เรื่อง

การจบเรื่องนอกจากจะเสนอปัญหาความไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของข้าราชการแล้ว ยังทำให้ผู้อ่านนึกต่อไปว่าตัวละครจะถูกเอาเปรียบ ครรรักษาพยาบาลเมื่อถึงคลินิกหรือไม่

สิ่งที่หลงเหลือ ผู้แต่งทิ้งปัญหาใหญ่ที่ผู้อ่านนึกต่อเกี่ยวกับความออกยากแห่งแล้ง ที่ชาวชนบทอีสานประสบว่าเป็นปัญหาที่โหดร้ายและควรแก้ไข

การจบทิ้งปัญหาให้คิดนี้ผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในปัญหา เพื่อกระตุ้นให้แก้ไข

ข. จบความเศร้า การจบเรื่องควยวิชนีไซมากเป็นอันจบรองมาจากการจบด้วยการทิ้งปัญหาตัวละครและครอบครัวจะไ้รับความทุกข์ และพ่ายแพ้ต่อปัญหาทั้ง เช่น

เขี่ยชากำ ผู้แต่งจบเรื่องควย ลูกของนาคตาย เพื่อแสดงถึงความโหดร้ายของธรรมชาติ และสร้าง ความเห็นใจของผู้อ่านที่มีต่อตัวละคร

เป็นเสียเช่นนี้ จบควยความตายของ เหมือน เพื่อเสนอปัญหาการถูกกดขี่และทำร้ายจากเจ้าหน้าที่โดยไม่มีทางต่อสู้

แม่บ้านเขาอยู่ใต้ จบควยการที่นางและลูกคนหาเศษอาหารจากถังขยะไม่พบ และต้องทนทรมานจากความหิว ซึ่งปัญหาเช่นนี้นางและลูกพบอยู่เสมอ ผู้แต่งเสนอชะตากรรมของนางและลูก เพื่อแสดงปัญหาที่พบจากการอพยพเข้ากรุงเทพฯ ว่าบางครั้งโหดร้ายกว่าปัญหาที่พบในท้องถิ่นอีสาน

กินเพลงแคน จบควยความสิ้นหวังของปาง ซึ่งหวังพบกับความหรูหรา ความสุขสบาย ใ้ทำงานในกรุงเทพฯ จนยอมขายที่นาและควายเป็นค่าเดินทาง แต่เขากลับถูกหลอกเพราะเชื่อคนง่าย

ผู้แต่ง จบกว่าความผิดหวังของทิดสูงที่ไม่ได้เดินทางไปทำงานในประเทศซาอุดีอาระเบีย เพราะถูกหลอก เนื่องจากต้องการรายได้โดยขาดการไตร่ตรอง

การจบเรื่องทั้ง 2 วิธีข้างต้นนี้ ผู้แต่งมุ่งความเข้มข้นของปัญหาว่าโหดร้ายเพียงใด นอกจากนี้ยังสร้างความสงสาร เห็นใจได้มากกว่าการจบเรื่องด้วยความสุข เพราะการจบเรื่องด้วยความสุข ผู้อ่านจะเกิดความพึงใจ ไม่ตอมนำปัญหามาติดต่อ ขณะที่การจบเรื่องด้วยการทิ้งปัญหาและความเศร้า ความพ่ายแพ้ของตัวละคร ผู้อ่านจะไม่พึงใจ และนำปัญหามาติดต่อ

ก. จบด้วยการแสดงความคิด การจบเรื่องด้วยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์และปัญหาที่ตัวละครประสบนี้ เป็นการกระตุ้นให้อ่านเกิดความคิด และเป็นการย้ำให้เห็นผลเสียของปัญหาที่ชกวนชนบทอีสานประสบ การที่ผู้แต่งวิพากษ์วิจารณ์ ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องที่ทำให้เกิดปัญหาในชนบทอีสาน นับว่าผู้แต่งมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อนโยบายดังกล่าว และมากระตุ้นเตือนให้อ่านตระหนักในปัญหายิ่งขึ้น การแสดงความคิดอาจเป็นข้อสรุปของผู้แต่ง ผู้เล่าเรื่องหรือจากตัวละครก็ได้ ดังปรากฏในเรื่อง

ปลาชีวิตสุดท้ายที่ทุ่งกุลาร่องไห ของจาร์ก ชมพูนุท นอกจากจะจบเรื่องด้วยความตายของตัวละครแล้ว ผู้แต่งยังสรุปย้ำความคิดก่อนตายว่าควรขจัดความอดอยากซึ่งเป็นสิ่งโหดร้าย โดยชักชวนให้คนมามีส่วนร่วมแก้ปัญหาดังกล่าว เช่นเดียวกับเรื่อง กองคาราวานจากถิ่นทอง ของจำลอง ฝั่งชลจิตร ซึ่งจบเรื่องด้วยการสรุปความคิดว่าควรขจัดปัญหาความอดอยากให้หมดไป ก่อนที่ปัญหา

นี้จะลุลงตามต่อไป ทำให้ผู้อ่านนำปัญหาที่พบในเรื่องและความคิดเห็นที่ผู้แต่งแสดงไว้ มาคิดต่อ

เรื่อง "บั๊กลี"

ผู้แต่งจบเรื่องให้เห็นว่าลีและครอบครัว

พ่ายแพ้ ประสบความทุกข์จากปัญหาการเอาเปรียบจากเจ้าหน้าที่ และสรุปทิ้งท้ายให้เห็นว่าลีประสบกับปัญหานี้ตลอดไป โดยไม่มีใครเห็นใจ เพื่อเร้าให้ผู้อ่านสนใจ

ถนนบ้านเกี้ยวกัน

ของภานุมาศ ทัศนภา จบด้วยการให้

ตัวละครคือ เต็มแสดงความคิดเกี่ยวกับปัญหาที่มาจากค่านิยมที่มีต่อกรุง เทพฯ ของหญิงสาวชาวชนบทที่सानว่า การที่พวกเธอถูกหลอกพาไปขายตัว เมื่อเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ก็เพราะความหลงใหลกรุงเทพฯ และการใฝ่ฝันแต่ความสวยงาม สิ่งดึงมาจากคนอื่น จึงทำให้พบปัญหากันอยู่เสมอ

คนกินกิน

ของวัฒน์ วรรณยางกูร จบด้วยการแสดงความ

ตายของ เขาหรือค เนื่องจากโรคขาดอาหารและพยาธิวากัง ไม่มีผู้ใดใส่ใจในปัญหานี้ ในทางอ้อมอาจกล่าวได้ว่า การที่ชาวชนบทที่सानประสบปัญหากันสุขภาพอนามัยมานาน ก็เพราะชาคนุ้แนะนำเกี่ยวกับการบริโภคและให้ความรู้ทางคานการรักษายาบาลอย่างจริงจัง

การจบด้วยการแสดงความคิด เป็นการเสนอทางออกโดยอ้อมของผู้แต่ง และเร้าให้ผู้อ่านคิดตาม

ง. เสนอทางออก การจบเรื่องลักษณะนี้จบด้วยการเสนอแนะทางออกโดยให้ตัวละครต่อสู้กับปัญหาทั้งโดยวิธีรุนแรงและใช้ปัญญา บางเรื่อง เสนอทางออกให้ตัวละครแก้ปัญหาได้สำเร็จ แต่บางเรื่องจบค้างให้ผู้อ่านคิดว่าตัวละครจะแก้ไข

ปัญหาใดสำเร็จหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อปลุกเร้าให้หาทางแก้ปัญหาให้ดีขึ้น การที่ผู้แต่งเสนอทางออก และวิธีแก้ปัญหานั้นว่าผู้แต่งมีส่วนร่วมรับผิดชอบปัญหาโดยตรง ซึ่งต่างจากการจับควยแสดงความคิดซึ่งเป็นการเสนอทางออกโดยอ้อมมิได้แสดงวิธีไว้ เรื่องสั้นที่จับควยวิธีดังกล่าวได้แก่

การเมืองกลางทุ่ง

จบเรื่องควยการเสนอทางออก เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชาวชนบทอีสานของผู้ใหญ่บุญ เพื่อไม่ให้พวกเขาหันหาทางออกผิดๆ แม้จะจับควยการแก้ไขปัญหา ก็มีใ้คหมายความว่า จะจัดปัญหาให้ทั้งหมด เป็นเพียงทางออกทางหนึ่งเท่านั้น ผู้แต่งทิ้งปัญหาใหญ่อันซับซ้อนกว่าผู้มีฐานะดีกว่าควรจะช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหา

สำหรับ เรื่องที่เสนอทางออกที่รุนแรงนั้น จะปรากฏในปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ และการเอาเปรียบจากผู้มีอิทธิพลได้แก่เรื่อง ควยมือของพวกเรา จับควยการให้เขาแกลและเพื่อนบ้านจับอาวุธขึ้นต่อสู้กับเจ้าหน้าที่

พิณแสนสาย

จบเรื่องควยชาวบ้านพึงใจที่ติดต่อสู้กับเจ้าจำลอง ซึ่งวางอำนาจและข่มขู่พวกตน พวกเขาพร้อมที่จะต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ หากไม่ได้รับความยุติธรรม เช่น พิณ

นายน้ำฟ้า

จบเรื่องควยบุญผางและเพื่อนบ้านเตรียมอาวุธไว้ต่อสู้กับนายสำเร็จที่จะโกงที่นาของพวกเขา

การจบเรื่องควย การคืนรน หาทางออกเช่นนี้ แม้จะเป็นการปลุกเร้าให้ชาวชนบทอีสานลุกขึ้นต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม แต่ถึงปัญหาใหญ่อันคิดถือว่าพวกเขาจะทำสำเร็จหรือไม่ และการแก้ไขควยวิธีนี้เป็นวิธีเหมาะสมเพียงใด ผลที่ได้รับจะเป็นเช่นใด หากพิจารณาอย่างถ่วงจะพบว่าทั้งสองฝ่ายต่างได้รับความ

เสียหายและทำให้ปัญหาลุกลามขึ้น ดังนั้นควรหาทางออกที่นุ่มนวลกว่านี้ โดยการปรับปรุงตัวของฝ่ายที่มีฐานะทางสังคมสูงกว่า เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เจริญมีความสุข ซึ่งการหาทางออกที่ไคลและไมรุนแรงนั้นพบในเรื่อง ทองฟ้าและผืนดิน จบเรื่องควยกำนันไชอุบายให้ลุงกำนันเซ็นสัญญาเลิกเอาเปรียบชาวบ้านต่อไป แม่กำนันจะใช้อาวุธเขาชู แต่ก็เป็นเพียงส่วนประกอบของการแก้ปัญหา ส่วนมากเขาจะใช้การพูดจาหวานลอมให้ลุงกำนันโอนอ่อนตาม

จ. จบควยความสุข เป็นกลวิธีที่ผู้แต่งใจน้อย เพราะการจบเรื่อง เช่นนี้อาจจะสร้างความประทับใจให้กับผู้อ่านไคน้อยกว่าวิธีอื่นที่กล่าวมาแล้ว การจบควยความสุขพบในเรื่องต่อไปนี้

เสียงซึ่งที่หมู่บ้านร้าง จบเรื่องควยความสุขของตัวละคร คือ "ฉัน" พบว่า "ชายชรา" ก็คือพ่อของตนที่จากกันมานาน

สินบน จบควยความสมหวังของทีกส์ุยกับเพื่อนบ้านที่สามารถแกแฉกเจ้าหน้าทีตำรวจไคสำเร็ว และให้ความขบขัน

เจ้าเคน จบควยความสุขของ เคนทีไคพบรักใหม่กับลำแพน

อาจกล่าวได้ว่า ผู้แต่งสร้างโครงเรื่องทั้งในก้านการเปิดเรื่อง การสร้างปัญหา ความขัดแย้ง การดำเนินเรื่องและการจบเรื่อง ให้สอดคล้องกันโดยมุ่งแสดงปัญหาออกมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. กลวิธีการสร้างฉาก

กลวิธีในการสร้างฉากนั้นผู้แต่งได้ เสนอสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ที่เป็นปัญหา สำหรับชาวชนบทอีสาน เพื่อแสดงให้เห็นว่า เรื่องนี้เกิดขึ้นในภาคอีสาน
กลวิธีที่ผู้แต่งใช้มีดังนี้คือ

2.1 สร้างตามทัศนะของตัวละคร การสร้างฉากลักษณะนี้เราจะ ทราบสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แสดงปัญหาจากความคิด กิริยา ความรู้สึกและ บทสนทนาของตัวละคร การสร้างฉากเช่นนี้นอกจากจะให้ความสมจริงของฉากแล้ว ยังให้บรรยากาศ คือสภาพของฉากที่ปรากฏนั้นกลมกลืนกับลักษณะนิสัย อารมณ์ และ ความรู้สึกของตัวละคร ผลที่ผู้แต่งได้รับคือ ผู้อ่านสามารถกระทั่งถึงปัญหาที่ผู้แต่ง ต้องการ เสนอ ภาพของตัวละครที่ทุกชั้น เศร้าหมอง ดิ้นรนท่ามกลางธรรมชาติที่ โหดร้าย หรือกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้น จะสร้างความสะเทือนใจ แก่ผู้อ่านได้ดี ดังเช่น

เขียนซ้ำ ในตอนเปิดเรื่องผู้แต่งจะบรรยายสภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศรอบตัวของนาคนั้นที่แต่ความอับเฉา และแล้งไปทุกอย่าง บรรยายภาพที่แห้งแล้งดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะกิริยาของนาคนที่เหนื่อยอ่อน ร่างกาย ชุ่มโชกไปควยเหงื่อ และสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจน ซึ่งแสดงให้เห็นชะตากรรมที่นาคนั้น และครอบครัวได้รับจากภัยธรรมชาติ การสร้างฉากจากพฤติกรรมและความเป็นอยู่ของ ตัวละครให้บรรยากาศที่เศร้าสลกใจ ชวนส่งสารตัวละครที่ต้องมาประสบเคราะห์

กรรมจากความแห้งแล้ง นับไควอายุแต่สามารถไขกลวิธีเช่นนี้ใหญ่อันรับทราบทั้ง
ปัญหาความทุกข์ยาก ที่มาจากภัยธรรมชาติของชาวอีสาน และได้ความบันเทิงจากการ
อ่านไปพร้อม ๆ กัน

คนหมู การบรรยายสภาพภูมิประเทศที่กั้นการ ชาติเคลื่อน
นำจากการกระทำของโพธิ์ที่ไมกลา หน้าที่เหลือคณคม ทองโซมาชัยหยคนำคางมา
เข็ดหน้าแสดงถึงความกั้นการอย่างสาหัส นอกจากนี้จากความคิดของโพธิ์ ก็แสดงถึง
ปัญหาความแห้งแล้งที่เขาประสบมาเป็นเวลานาน จนสภาพความเป็นอยู่และสภาพ
ร่างกายทรุดโทรม เกิดโรคสอกลองไปกับสภาพธรรมชาติ เพราะเมื่อแล้งฝนโพธิ์ก็
ทำนาไม่ได้ ชาติเงินไปซื้ออาหาร ต้องจับสัตว์เลี้ยงมาเป็นอาหารและขายไป ส่วน
พืช สัตว์ ก็พลอยชาติเคลื่อนไปด้วย ดังตัวอย่าง

"มีเคื่อนขึ้นแล้วยังมีเคื่อนแรม มีเคื่อนเจ็ดแล้วยังมีเคื่อนแปด แต่เมื่อมี
หนาแล้งแล้วทำไมจึงไม่มีหนาฝนบาง" เขารำพึง ความจริงมันเป็นเวลา
เพียงสามสี่ปีเท่านั้น แต่ช่างดูเหมือนนาน จนเขาเกือบจำอะไรไม่ได้ ย่ำว่า
แต่เสียงกบเขียดและอึ่งอ่างเลย แมความชุ่มฉ่ำของฝนนาโพธิ์ก็เกือบลืมเสีย
แล้ว จำได้เพียงว่าเมื่อความแห้งแล้งกรายเขามาควาย วัว หมู และไก่ก็
คอยหายไป เหลือไว้แต่ความยากจนหม่นหมอง และความพิกลพิการของร่างกาย
ซึ่งเขากับภรรยาผลักดัน เล่าสู่กันฟัง (ลาว คำหอม 2522 ค : 85 - 86)

ฟ้าโปรก การสร้างฉานับว่าสมจริง ไท้บรรยากาศของความ
แรนแคน และแล้งเหมาะสมกับพฤติกรรมของตัวละครที่จะแก่งแย่งอาหารกัน เพราะถ้า
บรรยากาศสดชื่น อาหารบริบูรณ์ แต่ตัวละครมาคอดสู้กัน ก็จะไม่เหมาะสมกับบรรยากาศ
ในเรื่องปลาชีวิตสุดท้ายที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และฝนแล้ง ก็สร้างฉานที่ไ้บรรยากาศ

ของความออดอยาก แห้งแล้ง จนตัวละครวิวาทเพื่อแย่งอาหาร เช่นเดียวกัน ผลที่ได้คือ
ผู้อ่านจะเกิดความสังเวช สลัดใจในเคราะห์กรรมของตัวละครยิ่งขึ้น

อาภัยหลาน จากบทสนทนาของอาสี่กับน้าแก้ว ทำให้เห็นสภาพ
ของป่าที่เคยมีสัตว์นานาชนิดนั้น เจ้าของโรงเลื่อยได้ทำลายป่าไม้จนสัตว์ป่าหนีไป
ซึ่งแสดงให้เห็นปัญหาป่าไม้ถูกโค่นทำลาย เกิดภาวะฝนแล้ง ตัวละครทำนาไม่ได้ ต้อง
หันมาพึ่งอาชีพเผาถ่านขาย จนทำให้ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

"ป่านี้แต่ก่อนมีทั้ง เสือและช้าง อาเข้ามายิงนกยิงสัตว์ยัง เคยเจอซีเสือ
หมาโคกลินถึงกับหูกกอดยหลังหนี" อาสี่เล่าเรื่องเก่า ๆ ให้ฟัง เพื่อไม่ให้
มันเบื่อและเมื่อยไปในตัว

"โฮ " น้าแก้วทูลานทำตาโต "เดี๋ยวนี้ละอา มีเสือบ"

"บ. . . พอพวกโรงเลื่อยมาตัดไม้จนหมดป่า เสือข้างไม่รู้นี่หายไปไหน
หมด เหลืออยู่แต่พวกงูพวกหนูเท่านั้น" (บุญผาณ กงขวาง 2523 : 90)

บุญผาณขอแค้น จากความผิดของบุญผาณาทำให้บุญอานทราบลักษณะ
ภูมิประเทศของทุ่งกุลาร่องไหวามีแต่ความรอนแล้ง จากเปลวแดดที่รอนจา ลมรอน
ที่ปะทะตัวบุญผาณาจนเขารูสึกรอน ทำให้บุญผาณาเห็นใจผู้ที่ประสบกับสภาพนี้มานาน จาก
ห่วงนึ้กของบุญผาณา สภาพภูมิประเทศที่ใดคือ ทุ่งกุลาร่องไหวเป็นบริเวณที่ประสบภาวะ
แห้งแล้ง และนับเป็นปัญหาสำคัญ ผู้แต่งพรรณนาสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศควบคู่
ไปกับการรู้สึกของตัวละคร สามารถใช้คำให้ความรู้สึกของความรอนแล้งได้ชัดเจน

ลมที่พัดเข้ามาทางหน้าต่างเหมือนหอบเอาก้อนไฟมาทิ้งก้นระอุร้อนใหญ่ลึกลับ . . .
แต่เปลวแดดที่เด่น เราอยู่ในทุ่งเหมือนตัวระบำจากมรกตนั้น มันแผดเผาฉาย
ความรู้สึกงานโชนในหัวอกของหนุ่มหมอบแคนแห่ง เมือง เพล-ซอนแกนอย่าง
ลึกซึ้งรุนแรง

ถ้าเป็นหนารอนแสง ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นทะเลแตกไปหรือ ใจบุญพา
คำนึง

กระนั้นเล่า ชาวกุลาในกาลก่อนถึงต้องร้องไห้ (ประเดิม เคมีมี 2512 :

8 - 9)

น้ำคำที่ไม่มีจะไหล

ความคิดของคำพองที่สลดใจว่า

โกลนคนไม้ เริ่มมีระยะทางไกลจากหมู่บ้านออกไปเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นสาเหตุของ
ภาวะฝนแล้งว่าส่วนหนึ่งมาจากการทำลายป่าไม้ ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับคำพองและ
ครอบครัวในเวลาต่อมา "ครั้งหลัง ๆ คำพองคิดว่าการทำงานในป่าวันนี้วันจะ
ไกลห่างออกไปทุกครั้งทีกลับลงมาทำงานในที่ราบ บ้านของเขาและเขาเริ่มสังเกต
พบว่าเขตรายป่าได้เขยิบไกลจากหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่เขาอยู่ออกไปทุกขณะ" (คัมภีร์วรรณ
2524 : 128)

หมู่บ้าน

คำพูดของชายชราที่กล่าวถึงสภาพภูมิประเทศว่า

เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ความเจริญเข้ามา คือจากภูมิประเทศและอากาศ ที่เคยสมบูรณ์
ไปด้วยป่าไม้นานาชนิด สัตว์ป่าและฝนตกตามฤดูกาล เหลือแต่สภาพป่าที่ถูกทำลาย
มีแต่ความแห้งแล้งและไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ จนเกิดปัญหาความยากจนคอยชัก
จูงทำให้เกิดการปล้นชิงทรัพย์และการอพยพหนีปัญหาดังกล่าว จากบทสนทนาที่ตัวละคร
เน้นปัญหาที่เกิดขึ้นและใช้ เป็นสื่อความคิดของผู้แต่งที่ต้องการแสดงปัญหาเศรษฐกิจออก
มา ดังตัวอย่าง

และแล้ววันเวลาแห่งภัยพิบัติก็มาถึง เมื่อคนนำล้าชารถูกทำลายเพราะ
 ป่าคงคยทั้งป่าเตียนโลง คินจืด และแห่งยาก จนแต่กระแห่ง สี่ปีมาแล้วจน
 ถึงวันนี้ ฝนแล้งติดต่อกันจนไร่นาในหุบ เขาแถบนี้เพาะปลูกไม่ได้เลย ความ
 อออยาก ทวีขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมกับการปล้นฆ่า โรคระบาดเกิดขึ้นกับสัตว์
 เลี้ยง และมนุษย์ ผู้คนที่เคยพากันเข้ามายังหุบเขานี้ หมู่บ้านนี้เริ่มแย่งกัน
 ออกไป ต่างอพยพหนีความตายความออยากไปยังถิ่นอื่น (สายตะวัน, ใน
 สุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ 2521 : 43)

การสร้างฉากคามทัศน์ของตัวละครนี้เป็นการมองสภาพภูมิประเทศ ภัยสาหัสของ
 ตัวละครที่เผชิญปัญหา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงปัญหาได้ชัดขึ้น เพราะเป็นการถ่ายทอดจาก
 เหตุการณ์จากสายตาของผู้ประสบปัญหาจริง ๆ

2.2 ผู้แต่งบรรยาย การสร้างฉากวิธีนี้ผู้แต่งจะบรรยายสภาพ
 ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ เพื่อแสดงปัญหา ลักษณะฉากที่ใช้ก็มีลักษณะ เช่นเดียวกับ
 วิธีแรก คือเสนอปัญหาของภาวะฝนแล้งและความแห้งแล้ง ในช่วงฤดูฝน ฤดูแล้ง
 ซึ่งจะบรรยายตามภาพคนเหี่ยว คนชรา คนไม่ ชารน้ำที่แห้งขอด พื้นดิน แต่กระแห่ง
 เพราะการใช้ลักษณะธรรมชาติดังกล่าว นอกจากให้ภาพชัดเจน ยังเห็นปัญหาภัย
 การบรรยายฉากนี้จะมีทั้งการให้รายละเอียดไว้ตอนต้น และบรรยายแทรกปนไปกับ
 การดำเนินเรื่อง การบรรยายฉากให้เห็นความกันตารนี้ มักปรากฏในปัญหาเศรษฐกิจ
 ซึ่งมีคนเหตุมาจากรากษัตริย์ชาติ สำหรับเรื่องสั้นที่เสนอปัญหาอื่น ๆ หากบรรยายถึง
 ความแห้งแล้ง ก็เพื่อแสดงว่าปัญหาและเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในชนบทที่อดสูน ซึ่งตามสภาพ
 ทั่วไปเอกลักษณ์ของภาคนี้คือความแห้งแล้งดังตัวอย่าง

สิบแปด ผู้แต่งบรรยายให้เห็นปัญหาภาวะฝนแล้งที่เกิดจากฝนตกทิ้งช่วง ว่าเป็นอุปสรรคในการทำนาของชาวบ้านหนองไธยก เมื่อฝนตกชาวบ้านต่างยินดี เริ่มปลูกข้าว ปรากฏว่าฝนทิ้งช่วงทำให้ขาดน้ำ ต้นกล้าเฉาเพราะความร้อน และเน่าเพราะน้ำที่ขังอยู่ร้อน

เหมือนเป็นโชคของชาวบ้านที่ฝนตกตามฤดูกาล ไร่ไคร้ราคาไถหว่านกล้าคงใจปรารถนา แต่พันธุ์ข้าวไม่พอหว่าน เพราะนำมาทำเหล้าขายระหว่างฤดูร้อนที่ผ่านมา ต้องไปกู้ยืมเพื่อนบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียงมา เพราะหว่าน แต่หลังจากกล้ารัคใบไคร้ไม่นานฝนก็เริ่มราวหุง น้ำที่ขังกลาเป็นสายน้ำและสายเลือด เมื่อท้องแสงแดดแฉกแฉกเผาจักก็เหมือนน้ำร้อนที่จะต้มต้นกล้าให้เปื่อยจนละลาย ทั้งกล้าจึงเริ่มเหลืองแห้ง เพราะทั้งรากและโคนเริ่มเน่าเปื่อย (ภุฉิต นักรอง 2516 : 36)

ยี่สิบแปด ผู้แต่งบรรยายสภาพของภูมิประเทศที่ได้บรรยายากของความแห้งแล้งออกอากภาพของ เมฆที่เริ่มก่อตัวลอยผ่านไป ต้นไม้ที่ยืนต้นตายและหญ้าแห้ง เพราะขาดน้ำ ตลอดจนภาพของเหยี่ยวที่บินหาเหยื่อเป็นเวลานาน แสดงว่าเหยื่อหายาก การบรรยายดังกล่าวเสนอถึงปัญหาความทุกข์ยากที่มาจากภัยธรรมชาติ ว่ามีผลทั้งคนและสัตว์ "เมฆสีชาวลอยฟุ้งผ่านไปคล้ายกับการเดินทางของปูย่นย่นสีชาบบนเส้นทางกว้างสีน้ำเงิน อย่างเหนื่อยหน่ายไร้จุดหมาย ต้นไม้ตายยืนต้นโศก เดี่ยวกลางทุ่งหญ้าคาแห้ง เหยี่ยวสีแครงร่อนลงไปเกาะในป่าไผ่หลังจากที่บินร่อนอยู่นาน แต่ก็ยังไม่โฉบเหยื่อ" (ถอกไม้ ชีวี 2524 : 26)

นาฟางลอย เพื่อแสดงให้เห็นปัญหาแฝงที่ตัวละคร
 ประสบมา ในตอนท้ายเรื่องผู้แต่งได้บรรยายให้เห็นปัญหาที่ตัวละครประสบหนักขึ้น
 คือหลังจากที่พวกเขาพยายามแก้ไข ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อขจัดความแห้งแล้ง แต่ปัญหา
 ยังคงเดิม ความแห้งแล้งมีแต่จะเพิ่มขึ้น พันดินเพิ่มรอยแตกระแหง ต้นไม้เหี่ยวเฉา
 รอคอยความตาย ให้บรรยากาศของความทุกข์ระทม ห่อเหี่ยว จนตัวละครมีอาจกินนอน
 อยู่ในสภาพเช่นนั้นได้ ต้องนละหนี

นิวกินที่ถูกบุกเบิกเตรียมจะถูกพลิกฟื้นด้วยไถกราก เพื่อให้กลายเป็นทุ่งนา
 ใหม่แห่งนั้นแตกเป็นซุยและรอยระแหงมากขึ้น รวากับแสงแดดเค็ชแปกกับ
 ลมแล้ง ๆ ที่พัดกรุยกรายอยู่ไม่ขาดนั้นช้าแรกลงไป ต้นไม้ที่เหลืออยู่บางต้น
 เพื่อไว้เป็นร่มเงา "ซุม" กินข้าวมี้อสวยแล เป็นลานนวด เมื่อย่างเข้าเดือน
 สิบเอ็ดสิบสองนั้นเย็นต้น อยู่กรอกกรอยเหมือนมันกลั่นลมหายใจไว้รอเวลา
 กลางคืน (รมย์ รติวัน 2508 : 12)

ผู้แต่งบรรยายฉากนี้เป็นกลวิธีการสร้างฉากตามทัศนะของผู้เล่าเรื่อง ซึ่งเป็นการ
 มองอย่างกว้าง ๆ และรอบคอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การสร้างฉากให้สมจริง

จากกลวิธีในการสร้างฉาก ดังกล่าว นอกจากจะได้บรรยากาศ สอดคล้อง เหมาะสมกับพฤติกรรมของตัวละคร และทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวชนบทอีสาน แล้ว ยังให้ความสมจริงอีกด้วย ซึ่งความสมจริงที่พบนี้สมจริงในลักษณะผู้แต่งบอก สถานที่ที่เกิดตรง ๆ ว่าเกิดที่ตำบลไหน จังหวัดไหน หรือบอกว่าเกิดที่ภาคอีสาน ตลอดจนสภาพของภูมิประเทศที่สมจริง นอกจากนี้ภาษาถิ่นที่ใช้ในบทสนทนาอีกทั้ง อาหาร ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านก็ช่วยให้ฉากสมจริงยิ่งขึ้น การที่มีความสมจริงนี้ ช่วยให้ปัญหาสังคมชนบทอีสานที่ปรากฏในเรื่องสั้นสามารถเชื่อถือได้ นับเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการ เสนอปัญหาให้โดดเด่นยิ่งขึ้น

การสร้างฉาก เพื่อแสดงสภาพท้องถิ่นนี้ สร้างเพื่อให้อ่าน ทราบว่าปัญหานี้เกิดขึ้นที่ภาคอีสาน ทำให้ผู้อ่านตระหนักและเห็นใจชาวชนบทอีสาน ยิ่งขึ้น บางเรื่องจะบอกเพียงว่าเกิดที่ภาคอีสาน เรื่องที่บอกตำบลสถานที่เกิดนี้ นับว่าเป็นประโยชน์สำหรับนักสังคมศาสตร์ที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีสาน ให้ดีขึ้น ซึ่งพบคือ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>ชื่อเรื่อง</u>	<u>สถานที่เกิด</u>	<u>เสนอปัญหา</u>
1. ปลาข้าวสาคูสุดท้ายที่ทุ่งกุลา รองไทร	ทุ่งกุลาร่องไทร	เศรษฐกิจ
2. ชีวิตที่กลายเป็นดินถม	ทุ่งกุลาร่องไทร	เศรษฐกิจ
3. การเดินทางของแม่เข่า และไถ่น้อย	จังหวัดอุบลราชธานี	เศรษฐกิจ
4. วัชของปู่เจ้า	จังหวัดอุบลราชธานี	ค่านิยมและความเชื่อ
5. อีหนู	จังหวัดอุบลราชธานี	ค่านิยมและความเชื่อ
6. แฉง เข็ญ	หมู่บ้านต้นกง	เศรษฐกิจ
7. คำหลาหลากรวญ	หมู่บ้านโคกหินอำเภอนาคู จังหวัดเลย	ความแตกต่างของ ฐานะทางสังคม
8. คำน่านแห่งหมู่บ้าน	บึงทุ่งหินตั้ง	เศรษฐกิจ
9. น้ำตาที่ไม่มีจะไหล	ลุ่มแม่น้ำชี	เศรษฐกิจ
10. ไร่ร้างทาง เกรียน	หมู่บ้านทงกระโโคน	เศรษฐกิจ
11. กองคาราวานจากลันทอง	ตำบลลันทอง อำเภอสระคึก จังหวัดบุรีรัมย์	เศรษฐกิจ
12. สถานีรถไฟกรุงเทพฯ เมฆาสองสาม	จังหวัดสุรินทร์	เศรษฐกิจ
13. สังคมพรากแม่	จังหวัดสุรินทร์	เศรษฐกิจ
14. ลินบน	หมู่บ้านหนองบัวกระจาย (หนองไผ่)	ความแตกต่างของ ฐานะทางสังคม

<u>ชื่อเรื่อง</u>	<u>สถานที่เกิด</u>	<u>เสนอปัญหา</u>
15. <u>หัวใจเกี่ยวดาว</u>	หมู่บ้านสวนหอม-หนอง เครือ จังหวัดนครราชสีมา	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
16. <u>เปรียบเทียบบ้านคาน</u>	คอนไม้ไฟ จังหวัดนครราชสีมา	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
17. <u>ตามมาตามหมอนันต์</u>	หมู่บ้านกงแสน จังหวัดหนองคาย	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
18. <u>หวาง</u>	หมู่บ้านชุมเงิน	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
19. <u>วันที่จะแปรเปลี่ยน</u>	จังหวัดขอนแก่น	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
20. <u>บุญพาหมอแคน</u>	เมืองเพล จังหวัดขอนแก่น	ค่านิยมและความเชื่อ
21. <u>คนกับอิแรง</u>	เนินภูแดง	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
22. <u>ไผ่ลมลูก</u>	หมู่บ้านหนองบัว	ค่านิยมและความเชื่อ
23. <u>หามผีตกป่าช้า</u>	หมู่บ้านโพนทราย	ความแตกต่างของฐานะ ทางสังคม
24. <u>ป้าย</u>	จังหวัดอุดรธานี	ค่านิยมและความเชื่อ
25. <u>สิ่งที่มาถึง</u>	หมู่บ้านปลาเห็ด	ค่านิยมและความเชื่อ

ในบางเรื่อง ที่มีใคร่เหตุที่แท้จริง อาจใช้การสมมุติชื่อ และลักษณะ
การสร้างฉากจะบ่งบอกว่าเป็นภาคอีสาน เพราะเน้นความแห้งแล้ง ภาวะฝนแล้งที่
มีติดต่อกันเป็นเวลานาน

เรื่องสั้นส่วนมาก นิยมสร้างฉากในช่วงฤดูแล้ง และฤดูฝน การสร้างฉากในฤดูแล้งก็เพื่อแสดงภาพที่เป็นจริงว่ายามหน้าแล้งนั้น แห้งแล้งจนหญ้าเหี่ยวเฉา พื้นดินแตกแข็ง กันคาน้ำ ส่วนการสร้างฉากในระยะฤดูฝนก็เพื่อแสดงให้เห็นปัญหาภาวะฝนแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้เกิดปัญหาต่อชาวชนบทอีสาน สภาพฉากและปัญหานี้สมจริง นอกจากนี้ฉากบางเรื่องยังเป็นจริงในบางสมัย คือสมัยก่อนการพัฒนาเขาถึง เช่น สภาพของทุ่งกุลาร่องไห้ ที่แสดงไว้ในเรื่อง ปลาชิวตัวสุดท้ายที่ทุ่งกุลาร่องไห้ และชีวิตที่คล้ายคลื่นลม จะบรรยายถึงความทุกข์กันการ ออกอยากที่ชาวชนบทอีสานประสบ ภาพพื้นดินที่แห้งแข็ง ความร้อนระอุ อาหารที่ขาดแคลน กันคาน้ำ และไรคนไถนั้น เป็นสภาพจริง ๆ ที่ชาวชนบทอีสานประสบก่อนสมัยการพัฒนา ดังมีผู้ที่คุ้นเคยกับสภาพของทุ่งกุลาร่องไห้ในสมัยก่อนว่า "ทุ่งกุลาร่องไห้สมัยก่อนมีแต่ความแห้งแล้ง ไม่มีคนไถและแหล่งน้ำค้ำ การเดินทางข้ามทุ่งกุลาร่องไห้ด้วยทางเกวียนซึ่งใช้เวลาถึง 1 - 2 วันและกิน ผู้เดินทางต้องเตรียม อาหาร พืช และน้ำให้พร้อม มิฉะนั้นจะอดตาย" (บุตร โทมี, สัมภาษณ์)

ในบางเรื่อง ที่บรรยายถึง สภาวะฝนแล้ง ที่ติดต่อกัน 3 - 4 ปีนั้น สภาพดังกล่าวมิได้เกินจริงเลย หากแต่สมจริง และเคยเกิดในอดีตรชนชาวชนบทอีสานประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างแสนสาหัส ดังปรากฏในเรื่อง

ถั่ว ที่ผู้แต่งบรรยายให้เห็นว่าเป็นระยะถึง "สี่ปีเต็มที่ไม่มีฝนมาเยือนอีสาน" (ภูษิต นักร้อง 2512 : 29) ทำให้ตัวละครประสบปัญหาการเกษตรและการดำรงชีวิต

ถนน ปัญหาความแห้งแล้งที่โหดร้ายมา 3 - 4 ปี ทำให้เขา
เคื่อกรอน

ในบางเรื่อง จะให้ตัวละคร ดิคุชุก แสดงว่า หมู่บ้านของคนไม่มีฝนตก
มาถึงสองปีหรือสามสี่ปี เช่น เสียงขิงที่หมู่บ้านร้าง หมู่บ้าน และ น้ำตาที่ไม่มีจะไหล

ส่วนในเรื่อง แลงเซ็ญ ผู้แต่งจะระบุปีที่เกิดความแห้งแล้ง เพื่อ
ความสมจริงยิ่งขึ้นว่า "ปี พ.ศ. 2497 เป็นปีที่ต้องประสบกับความแล้งเซ็ญ ปีนั้น
ใคร ๆ ต่างก็คาดเดาให้กลุ่มว่าโลกกำลังจะถึงวาระแห่งการแตกดับ" (สุรชัย
จันทิมารธ, ในสุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ 2518 : 68)

ฉาก ดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ดังการสัมภาษณ์ว่า "ปี พ.ศ.
2496 - 2498 จังหวัดยโสธร ประสบกับภาวะฝนแล้ง อดอยากอย่างมาก จน
ชาวบ้านต้องอพยพไปทางตอนเหนือของภาคที่จังหวัดอุบลราชธานี และอุดรธานี"
(สงกา มาสขาว, สัมภาษณ์) หรือ "ที่อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษเคย
ประสบความแห้งแล้งติดต่อกันสามปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 - 2516" (โสภณ
ประวัน, สัมภาษณ์)

จากการสร้างฉาก ดังกล่าวทำให้เกิดความสมจริง และตระหนัก
ในปัญหาที่ชาวชนบทอีสานประสบ มีส่วนกระตุ้นให้ทางราชการหาทางแก้ไข เป็นอย่าง
มาก จะพบว่าฉากในลักษณะนี้มุ่ง เสนอปัญหาความยากจนอดอยาก ที่มาจากความ
แห้งแล้งของชาวชนบทอีสานเป็นสำคัญ โดยผ่านกลวิธีการสร้างฉากออกมา

สำหรับ ส่วนประกอบที่ช่วยให้สถานที่เกิดปัญหามีความสมจริงยิ่งขึ้น
ก็คือภาษาถิ่น ดังที่ปรากฏในบทสนทนาของบางเรื่อง นอกจากนี้ความเชื่อและประเพณี
บางอย่างก็มีส่วนช่วยให้ฉากสมจริง เช่น ความเชื่อในเรื่องผีปู่ตา ดังปรากฏในเรื่อง
ไอ้ผีปู่ตา ประเพณีบุญพระเวส ดังปรากฏในเรื่อง ชมคำ ตำนานแห่งหมู่บ้าน และ
เพลงรักบุญคอกไม้ และวัฒนธรรมพื้นบ้านบางอย่าง เช่น หมอลำ หมอแคน

เป็นต้น

ในบางเรื่อง ที่มีค่าใช้จ่ายสูง ในบทความนี้ แต่สร้างความจริงของฉากในค่านอาหารประจำวันของท้องถิ่นนั้น เช่น ปลาแดก แจ่วพริก พวกขนมปัง เชียก เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า กลวิธีในการสร้างฉาก นอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงปัญหา สร้างบรรยากาศสอดคล้องไปกับตัวละครและให้ความสมจริงแล้ว การสร้างฉากยังช่วยเน้นอารมณ์ของผู้อ่านให้เกิดความสะเทือนใจในชะตากรรมของชาวชนบทที่सानอีกด้วย ฉากในลักษณะดังกล่าวมักสร้างเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของตัวละคร และตัวละครมักพ่ายแพ้

3. กลวิธีการสร้างตัวละคร

กลวิธีในการสร้างตัวละครนี้ช่วยให้ผู้อ่านได้รู้ถึงปัญหา ใจชัดเจนและสมจริง อีกทั้งยังช่วยให้เห็นลักษณะและประเภทของตัวละครที่ใช้เสนอปัญหาเพื่อความสมจริงยิ่งขึ้น วิธีการแนะนำตัวละครที่พบคือ

3.1 โดยการบรรยาย กลวิธีนี้ผู้แต่งใช้มากที่สุด เนื่องจากสามารถบ่งชี้ลักษณะของตัวละครให้สอดคล้องกับปัญหาสังคมชนบทที่ผู้แต่งต้องการแสดง การให้ภูมิหลังของตัวละคร ย่อมทำให้มีความสมจริง หากตัวละครประสบกับปัญหา และรูวลักษณะของตัวละคร เหมาะสมกับปัญหาหรือไม่ หากเหมาะสมผู้อ่านย่อมเห็นใจในชะตากรรมที่ตัวละครประสบ บางเรื่องผู้แต่งจะสร้างตัวละครที่ต่างฐานะ เพื่อให้เห็นความแตกต่างและเน้นปัญหาที่เกิดขึ้น ตัวอย่าง เรื่องสั้นที่แนะนำตัวละครโดยการบรรยายของผู้แต่งคือ

คุณหญิง กับ นางมา

เรื่องนี้ผู้มีใจมิไถ่ไถ่เพราะห้านโคง

เรื่องไวโนเนื้อเรื่อง เพราะไม่มีความขัดแย้งที่ตัวละครเขยติญ หากเป็นการบรรยาย เรื่องชีวิตของหญิงสองคนตั้งแต่เกิดจนตาย แต่เรื่องนี้เน้นในด้านการสร้างตัวละคร ให้เห็นความแตกต่างกันคือ คุณหญิงสุมาลัยกับนางมา ขณะที่คุณหญิงสุมาลัยกำเนิดใน ชาติตระกูลสูง มีชื่อเสียงโด่งดังในวงสังคม มีการศึกษาสูง แต่งงานกับคนมีฐานะ ทัศนคติเหมือนกัน เมื่อเสียชีวิตลงคนก็สรรเสริญ แม่แคยมบาลก็ให้คุณหญิงสุมาลัยขึ้นสวรรค์ ส่วนนางมากำเนิดในครอบครัวของชาวนา มีการศึกษาเพียงประถมศึกษาปีที่ 4 แต่งงานกับคนจน เช่นเดียวกับนางมา มีชีวิตอย่างลำบาก ประสบภัยธรรมชาติ เมื่อ เสียชีวิตลงขมบาลคัดสินไ้ นางมาตกนรกเพราะทำบาปไว้มากจะเห็นว่าชะตากรรม ของตัวละครทั้งสองแตกต่างกันตั้งแต่เกิดจนตาย ผู้มีฐานะดีกว่าก็ประสบแต่ความ รุ่งเรือง ขณะที่ผู้มีฐานะต่ำต้อยประสบกับชะตากรรมไม่สิ้นสุด ถึงตัวอย่างที่ผู้แต่ง บรรยายลักษณะของหญิงทั้งคู่ว่า

คุณหญิงเป็นลูกโพน จึงถูกเลี้ยงอย่างแก้วตาขวัญใจ บิคามารคาทุม เหลือเกิน . . . ทุ่มชีวิตจิตใจให้กับคุณหญิง คุณหญิงจึงเคิบโตมาด้วยความ เปรียบพร้อมแห่งคุณสมบัติเบญจกัลยาณี นุ่มนวล เมตตาอารี เผื่อแผ่ ยิ้มง่าย มองโลกด้วยความปรารถนาดี คือสิ่งที่ประกอบกันขึ้นมาในตัวคุณหญิง

นางมามีพี่น้องร่วมท้องอยู่สิบคน นางมาเป็นคนที่ห้า พ่อแม่เลยจัดหน้าที่ให้ เลี้ยงควายยามหนาแลง ส่งขาวเวลาทำนา

ตอนนางมายังเด็ก ๆ หัวนางมาจะโต ๆ ทองจะโย้ ๆ ซากก็ลืมแล้วลืมอีก จนเหมือนก้านไม้ขีด ใคร ๆ ก็ล่อว่า นางมาจะหาข้าวไม่ได้ แต่ที่ไหนได้ พ่อโตขึ้นมา นางมาก็สามารถเรียกร้องความสนใจจากไอ้หนุ่มบ้านเดียวได้

ตั้งหลายคน (เสละ โสภณา 2524 : 27)

จากลักษณะดังกล่าว จะพบว่าตัวละครทั้งสองมีความแตกต่างกัน ค่าง

เสริมลักษณะของอีกฝ่ายหนึ่งให้เด่นขึ้น ทำให้ผู้อ่านทราบปัญหาความเป็นอยู่ของนางมา
 งามาจากครอบครัวที่ยากจน ประสบปัญหาความอดอยากจนเป็นโรคขาดอาหาร ซึ่ง
 เป็นผลจากภัยธรรมชาติ ดังนั้นเมื่ออยู่ในฐานะเช่นนี้นางมา จึงจำเป็นต้องนำสัตว์
 ทุกอย่างมาเป็นอาหาร ไม่ว่า กบ เขียด อึ่งหรือกิ้งก่า นับว่าพฤติกรรมสอดคล้อง
 กับปัญหาที่เผชิญอยู่

กนท ผู้แต่งบรรยายภาพของโพธิ์ และเพื่อนบ้านที่มาพร้อมกันที่
 วัดเพื่อรับข่าวสาร ซึ่งทางราชการแจก ลักษณะที่ตัวละครนั่งล้อมวงเพื่อรอส่วนแบ่ง
 ตลอดจนสภาพการแต่งกายใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ สีคล้ำ ชายเสื้อขาดนั้น การสร้างตัวละคร
 เช่นนี้ให้บรรยายภาพของความอดอยากแห้งแล้ง และสร้างความน่าสังเวชที่ผู้อ่านมีต่อ
 ตัวละครได้คือ

โพธิ์ไปถึงวัดตั้งแต่มืด เขา แม่เขนนั่นก็ยังพบว่าเพื่อนบ้านของเขาไปถึงก่อนแล้ว
 เกือบทั้งหมด และพากันนั่งล้อมวงแฉ่ออกไปรอบ ๆ กระจับปี่ข่าสารตั้งเคนอยู่
 ตรงกลาง ลมตอนเช้ายังพัดเฉื่อยฉิวชายผ้าสีคล้ำและเชิงวิน ๆ ไหวระริก
 คุยาค ๆ เหมือนตอไม้ที่ปะควายหญ้าแห้งสีเทาในไร่ร้าง" (ลาว คำหอม
 2522 ค : 81)

หวง ผู้แต่งบรรยายลักษณะนิสัยของผู้ใหญ่โตว่าเป็นคนรักเงินและ
 เพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงไม่ต้องการให้เพื่อนบ้านเสียทีนาของตนและต้องเขานานนั้นจาก
 ภรรยา นายอำเภอ การที่ผู้แต่งบรรยายลักษณะดังกล่าวต่อไปนี้ นอกจากเราจะ

ทราบลักษณะนิสัยของตัวละครแล้ว เรายังทราบปัญหาของชาวชนบทที่सानที่พบในนี้ คือพวกเขาต้องกู้เงินจากผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า โดยจำนองที่นาไว้ ค่าย ความไว้วางใจฝากสัญญาไว้กับคุณนาย ทำให้พวกเขาเสียเปรียบถูกคคโกงโกงาย

"แกเป็นคนรักบ้าน รักพี่รักน้อง เป็นห่วงว่าบ้านซุมเงินจะลมจมเหลือแต่ชื่อทุกคน ในหมู่บ้านจะต้องตกเป็นข้าเขานาคคุณนายเมียนายอำเภอทำ เพราะนาทุกแปลงในหมู่บ้านถูกนำไปขายฝากกับคุณนายไม่มีเหลือหรือ และไม่มีที่ท้าวใครจะถอนกลับคืน มาได้เลย" (ภูษิต นักร้อง 2515 : 72)

หวังของคำอ้าย ผู้แต่งบรรยายลักษณะของคำอ้าย ที่รู้สึกท้าวเหว และคิดถึงบ้าน ท่องการไคอยู่รวมพี่น้องและพ่อ ดังเช่นเคยอยู่ในชนบทที่सान ซึ่ง การบรรยายลักษณะความรู้สึกของคำอ้ายดังกล่าว สะท้อนให้เห็นปัญหาที่ชาวชนบทที่सानได้รับจากการอพยพ คือได้รับผลกระทบทางคานจิตใจ ภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับ ให้แยกกันทำงาน และแยกกันอยู่ในกรุงเทพฯ มิเช่นนั้นจะอดตาย คำอ้ายซึ่งอยู่ในวัยเด็กเมื่อต้องแยกอยู่ตามลำพังจึงขาดความอบอุ่น รู้สึกโดดเดี่ยว ประกอบกับลักษณะการดำรงชีวิตของคนในกรุงเทพฯ ที่ต่างคนต่างอยู่ ยิ่งเพิ่มความท้าวเหว ให้คำอ้าย ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าคำอ้ายรู้สึกอบอุ่นมีความสุข เมื่อพ่อ พี่ และน้องมาเยี่ยม แม้จะไม่ได้สนทนากัน เพียงแต่เห็นหน้ากัน คำอ้ายก็มีความสุข แม้ "การจ้องมองกันนี้จะกินเวลาประมาณครึ่งชั่วโมง เป็นอย่างน้อย และสองชั่วโมงเป็นอย่างมาก ช่วงเวลานั้นแหละคำอ้ายมีความสุขที่สุด" (อนิรุท สุทธิภักดิ์ 2522 : 27)

เข่าทรอก ในเรื่อง คนกินดิน ผู้แต่งบรรยายให้เห็นลักษณะนิสัยของเข่าทรอกว่าชอบกินดินและกินของดิบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาทางคานสุขภาพอนามัยว่า ลักษณะเช่นนั้นเป็นอาการของโรคาอาหาร การกินของดิบทำให้เป็น

พยาธิ อันเป็นลักษณะและโรคที่พบบ่อยในชาวชนบทอีสาน

เขาหรือคโปรคปราน ทั้งกินดิบและกินคิน คินที่แกลกินเป็นคินเปรี้ยวสีขาว
ชุกจากขอหรือไม้กิ้งกิ้งปลวก ที่ขึ้นตามต้นไม้หอม . . . หลังไฟใหม่ป่า
คินจะหอมกรุ่น ทั้งกลิ่นหอมจากเนื้อคิน จากรากไม้รากหญ้า เป็นกลิ่นหอม
นำหลงไหลของคนที่เป็นโรคาอาหารอย่าง เขาหรือคบางครอบครัวชุกคิน
จอมปลวกไปบั่นก่อนเส้า (อีรูเตาไฟ) พอก่อนเส้าใหม่ไฟ ทั้งแม่ทั้งลูกก็
ช่วยกันกินก่อนเส้าจนต้องทำใหม่ (วัณ วรรณยางกูร 2522 ก : 139)

แจมฟ้ากัวรุง เทพา

ผู้แต่งบรรยายลักษณะของแจมฟ้าว่ามี

อายุเพียง 17 ปี เธอมากรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก เนื่องจากถูกอิทธิพลของเพลง
ลูกทุ่ง เขาครอบงำ การบรรยายนี้แสดงให้เห็นปัญหาที่ชาวชนบทอีสานประสบ
โดยเฉพาะหญิงสาวที่อยู่ในวัยกำกัก มักหลงไหลอารยธรรมใหม่ ๆ ที่เข้าสู่ชนบท
จนเกลียดมากรุงเทพฯ ต้องมาจัญกับการหลอกลวงจากคนกรุงเทพฯ ดังบรรยายไว้ว่า
"ควยศรีทธาแก่กล้าที่เธอมีต่อเสียงหลงไหล ซึ่งเขยหัวใจและจื้ออารมณ์อยู่ทุกโมงยาม
พิษภัยที่บ่อนทำลายสุขภาพอันเจริญวัยมาด้วยข้าวเหนียวและปลาร้า จึงปราศัย แรง
คานทานให้เธอก้าวเดินออกมาจากสถานี่ทางบกแห่งนั้นควยจิตใจของสาวลูกทุ่ง หน้า
ใหม่อีกผู้หนึ่ง" (อาสา บุญมานพ 2513 : 10)

จุมจัน ในเรื่อง ขอคังหวัง ผู้แต่งบรรยายลักษณะของเธอที่มีคานิยม
ต่อความร่ำรวยและสินค้ำที่จะให้คิดไปทำงานในประเทศชาอุดีอาระเบียอย่างสมจริง
ทั้งลักษณะและพฤติกรรม เธอโกรธแค้นคิดไล่ที่ไม่ยอมจำนองที่นา เพื่อเป็นค้ำเดินทาง
ไปทำงาน ครั้นเมื่อสามีโอนอ่อนตามเธอก็ก็ใจ จากลักษณะของจุมจัน ผู้แต่งได้แสดง
ปัญหาคานิยมที่มีต่อความร่ำรวย โดยไม่มีใครตรวจถึงผลเสีย มุ่งแต่จะตามอย่างผู้อื่น

เพราะเห็นว่าพวกเขาทำแล้วรำวย ผลออกมาจึงถูกหลอก และเป็นหนี้ ในที่นี้จะยกตัวอย่างที่ผู้แต่งบรรยายให้เห็นว่าจุมจินตั้น เคนคอยกำหนดการเดินทางของทิดไผ่ เพราะจกจกกับความรำวยว่า "นางจุมจินตั้น เคียวนี้กลายเป็นแขกประจำเรือนป่าสี่ รุสีกกระวนกระวายใจที่ยังไม่เห็นตัวกลับมา จิตใจของนางจกจกอยู่กับชาววันบั้นของผู้เป็นยัวมากกว่าที่จะเป็นห่วงใยในความปลอดภัยระหว่างเดินทางไปมายามค่ำคืน" (สมคิด สิงสง 2524 จ : 132)

การบรรยายตัวละครของผู้แต่งนี้เป็นการววกภาพอย่างกว้าง ๆ ทำให้เรารู้ลักษณะนิสัย ความคิด และพฤติกรรมของตัวละครที่มีคอบัญหาไครอบคาน

3.2 สร้างแผนพฤติกรรมของตัวละคร เราจะทราบว่าตัวละครกำลังประสบปัญหาอะไรจากพฤติกรรมอันใดแก่ กรียา บทสนทนาและความคิดความรู้สึกของเขา นอกจากเราจะทราบว่าตัวละครกำลังประสบปัญหา เรายังจะทราบปฏิกิริยาของเขาเมื่อเผชิญปัญหาวาทุกซัฒน พายแพ บอมรับ และกินรนเพื่อใหไคสิ่งนั้นมา การสร้างตัวละคร เช่นนี้ผู้แต่งไหญ่อานสรุปปัญหาเอง ตลอดจนรับรู้ถึงความรู้สึกของตัวละคร อันจะทำให้ผู้อานเห็นใจ ไคแก่

กนัญ คำพูดของโพธิ์ที่บอกกับณคองครรกว่าภรรยาของตนไม่มีน้ำนมให้ลูกคิม การไช้บทสนทนานี้นอกจากทำให้เรื่องสมจริง แม้จะเป็นคำพูดชื้อ ๆ ของเขาและชวนขัน แต้ก็แสดงปัญหาความยากจน แร่นแค้นที่ตัวละครประสบจากภยธรรมชาติว่าเธอเป็นโรคขาดอาหาร วิตามิน ร่างกายชুবวม ซึ่งลักษณะดังกลาวของตัวละครทำให้ผู้อานเกิดความเห็นใจตัวละคร นันว่า ลาว คำหอมเสนอปัญหาไค้อย่างมีศิลปะ คือคูนใจเสนอปัญหาจนเกินไป ผู้อานไค้ความร้นรมย์จากบทสนทนาพร้อม ๆ กับรับทราบปัญหาไคโดยไม่เครีบค

"นางหมอลับ เมียมมีลูก" เขาบอกหลังจากอีกอีกไปครู่หนึ่ง

"ก็ดีมีอะ" ยิ้มเห็นไรพั่งงาม

"แต่เมียมไม่มีนม" เขาพูดอย่างแฉะเบา

"ฮึ" เธอขึ้นเสียงอย่างตกใจ "แล้วไงอีกคะ" เมื่อเห็นเขาเงิบ

เธอจึงพูดต่อ "ไม่ต้องอายนะคะเจ็บป่วย อะไรก็บอก ฉันจะช่วยพี่สาว
ทุกอย่าง" คราวนี้เธอหันไปพูดกับภรรยาโดยไม่มองหน้าเขา

"คือยังงี้ครับ เมียมมีลูก เมียมไม่มีนม" เขาพูดเรื่อย ๆ "คือไม่มี
น่านมครับ ไม่รู้เป็นยังไงนมก็มี แต่มันแบนเหมือนเอ๋ เหมือนหู้ว"

(ลาว คำหอม 2522 ค : 83 - 84)

เขียนคำ จากความคิดและคำพูดของนาคได้แสดงถึงปัญหา
ความยากจนที่เขาประสบ คือ จากความคิดของเขา เมื่อปลั่งปากบอกเจ้าหน้าที่ว่า
ลูกของตนกำลังจะตาย แคร่จะงับไว้ทัน เพราะเกรงว่าจะไม่ได้เงิน ซึ่งความรู้สึก
กริ่งเกรงเช่นนี้ แสดงถึงฐานะทางครอบครัวที่ยากจน แม้จะหวังลูก แต่ก็หวังว่า
จะออกได้เงิน หากมีลูกเหลือไม่ถึงห้าคน และจากบทสนทนาของนาคที่ตอบคำถาม
ของเจ้าหน้าที่ ถึงสาเหตุที่ตนมีลูกมาก ก็เป็นการเสนอปัญหาความยากจน ซึ่งเป็น
ความจริงที่คมชัด แต่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นอกจากยอมรับสภาพเช่นนั้น

"เราละทำยังไงจึงมีลูกมากมายนัก" หลายคนหัวเราะกิก ๆ

"โอย มันยากมันจน นายเอ๊ย" เขาโพล่งออกไปเพราะเหลือออก

"ก็มันมาเกี่ยวอะไรกับยาก ๆ จน ๆ เล่า" ปลัดชักคายน้ำเสียงแสดง
ความนึกหวังในคำตอบ :

"มันจน มันจนไม่มีเงินจะไปซื้อผ้าไหม ถึงจะเข้มนสาบ เข้มนคาว
ทั้งปีทั้งชาติ ก็ไค้ใช้เมียนั้นแล้วตางผ้าไหม ลูกมันก็หลังไหลออกมา"

(ลาว คำหอม 2522 ก : 53)

สิ่งใหม่ถึง จากบทสนทนาของญาคูและพ่อใหญ่สาแหรกให้เห็น
ปัญหาความนิยมที่มีต่อของใหม่ที่เข้ามา พวกเขาจะตื่นตัวและอยากมีของใหม่ทุกชนิด
เป็นพัก ๆ ก็เมื่อสิ่งใดเข้ามาก็ต้องการมีสิ่งนั้น จากนั้นความตื่นตัวจะซบเซาลง
หันกลับไปคิดถึงสิ่งแปลกใหม่ชนิดอื่นต่อไป และแสดงปัญหาสืบต่อไปว่าขณะ
ที่บ้านเมืองพัฒนา รัฐบาลความเจริญเข้าสู่ชนบทนั้น มีใครช่วยฐานะทางเศรษฐกิจ
ของชาวชนบทที่सानให้ดีขึ้น พวกเขาอยากจนเช่นเดิมและเสียเงินไปกับสิ่ง
แปลกใหม่นั้น ถึงญาคูกล่าวถึงการตื่นตัวโทรทัศน์ของชาวบ้านว่าเป็นเรื่องธรรมดา
ของคนไม่เคยมีว่า

"ของเขาไม่มีโอกาสได้พบได้เห็น มันยังใหม่อยู่ก็เป็นเรื่องธรรมดา อีก
หนอยก็ซาไปเองแหละ ชาวจำจำไค้ใหม่ว่าแถกอนนี้สมัยที่วิทยุไซถานเป็น
ดัง ๆ ตกมาใหม่ ๆ คนมันเห่กันจนแถกตื่นไปหมก ตอมาวิทยุกระเป่าหิ้ว
มาแทนที่ วิทยุถานเป็นดังนั้นมีใครสนใจบ้าง"

"แนมของญาคูอีกแถะมันเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ โลกเขาก้าวหน้าไปหลาย
แถบ้านเรายังจนกันอยู่นะ ช้านอย" (ประเสริฐ จันคำ 2525 ฉ : 116)

ฮอถ้งหวัง การโต้เถียงระหว่างทิดไค้และจุ่มจันแสรกให้เห็น
ปัญหาการตื่นตัวไปทำงานในประเทศชาอุดีอาระเบีย เพราะต้องการมีฐานะที่ค้เทียม
เพื่อนบ้าน ทำให้จุ่มจันโกรธทิดไค้ แม้ทิดไค้จะพูค้ให้สค้ว่าหากถูกหลอกไม่ไค้ไปนอก

มีแต่จะเพิ่มปัญหาและฐานะจนกว่าจะเลิก เพราะต้องกู้ยืมเงินคนอื่นไป แต่จุ่มจันกลับ
 ไม่ได้ใจ เพราะเคยเห็นเพื่อนบ้านที่จ่านองที่นั่น เมื่อไปทำงานก็สามารถ
 ภายคืนได้ในเวลาเร็ว อีกยังมีเงินเหลือซื้อที่นา บทสนทนาที่ใช้นี้มีลักษณะ
 สมจริงแสดงให้เห็นอารมณ์ของจุ่มจันที่เกรี้ยวกราด เพราะไม่ได้คั้งหวัง จาก
 ลักษณะนี้ทำให้จุ่มจันยอมทำทุกอย่าง แม้แต่จ่านองที่นาและชายฝักบ้าน ในที่สุดก็ต้อง
 นึกหวัง

"ก็ข่าบอกเองไม่รู้ก็ครั้งก็หนแล้ว มันต้องเอาไปขายฝัก จ่านองจ่าน่า
 กับเขา มันถึงจะมีเงินกินเขาจะเอาตั้งสองหมื่น . . . เกิดเขาค้มหละ
 เสียบโรเสียนาไปจะเอาอะไรทำกิน มีต้องขอทานเขากินหรือกรี้ ?" ผู้เป็นผัว
 พยายามอธิบายควยเหตุผล

"ก็ทำไมบ้านเมืองเขาไปกันได้ เขาก็ขายฝักเรือนชานบ้านของ ชายฝัก
 ไธนาเหมือนกัน ไม่ถึงสามเดือนเขาก็ได้ใจกิน แดมยังซื้ออีกคนละทุ่งสองทุ่ง
 เขาก็รู้จักใช้หัวคิดปัญญา ใจแก่แล้วเขาจะค้มก็ยอมให้หมากิน กินความคิดอยู่
 แหละ" (สมคิด สิ่งสง 2524 จ : 126)

ปลาชีวิตสุดท้ายที่ทุ่งกุลา ร่องไห พุทธิกรรมของชอกและเหี่ยว
 ที่แย่งชิงปลาชีวิตกัน เป็นพุทธิกรรมที่สมจริงและสอดคล้องกับปัญหา โดยสถานการณ์เช่น
 นั้นเป็นไปได้ที่ความอโคจรจะเป็นแรงผลักดันให้ตัวละครต่อสู้กันอย่างซาดสติ ยับยั้ง
 ผู้แค้น เน้นให้เห็นความโหดร้ายของความอโคจร จากการแข่งขันของเด็กทั้งสอง
 ให้บรรยากาศที่น่าหวาดกลัว เพราะผู้แค้นต้องการเราให้ชิวานสะเทือนใจและตระหนัก
 ในปัญหาอย่างจริงจัง

ไอ้เหี่ยวฟุ้ง เขามลักรางไอ้ชอกกระเด็นไป แล้วฟุ้งเขาตาปลาชีวิต หมายถึง
 กว่าจะจับด้วยมือเปล่า ทว่า รางไอ้ชอกโผล่เข้ากอดและกอดหัวไอ้เหี่ยวมิดโคลน
 ไอ้เหี่ยวพยายามคืน

แต่ไอ้ชอกคกหัวไอ้เหี่ยววมโคลนไว้ ส่วนตาจับอยู่ที่ปลาชีวิตโดยไม้มอง เพื่อน
 เขามีความรู้ลึกลับอย่างเดี่ยว

กอดหัวไอ้เหี่ยวไว้ รอจังหวะจะฟุ้ง เขาจับปลาชีวิตได้ ปลาชีวิตตัวสุดท้ายจะต้อง
 เป็นของณ (จารึก ชมพูพล 2522 : 51)

ข่าวแค้น ภาพของพ่อที่ไหวเจ้าหน้าที พร้อมทั้ง เก็บข่าวใส่กระบุงอย่าง
 ระมัดระวัง แสดงถึงปัญหาที่ตัวละครถูกเจ้าหน้าทีกลั่นแกล้ง โดยไม่มีทางสู้ ตกอยู่ใน
 การจำยอม นอกจากนี้ยังแสดงถึงความแร้นแค้นที่เขาประสบ พฤติกรรมดังกล่าวของพ่อ
 ประกอบกับความผิดที่ยอนให้เห็นความลำบากของพ่อ แม่ลูกกว่าจะได้อาหารไปแลกข้าว
 สร้างความสงสารของผู้อ่านที่มีต่อตัวละครไ้มาก

พ่อบักทำขมือห่มหัว พรางพร้าวนถึงความจำเป็นของนมแล้วกมหน้ากมตาขอบ
 ข่าวใส่กระบุงขึ้นแคง ๆ ก่อนรวดคินตุลกเคล้าปน เมื่กข่าวสาร คนพวกนั้นไม่รู้
 หรอกว่า ข่าวแต่ละเม็ดแลกมาด้วยความเหนื่อยยากของแม่ เจ้าหนูที่ต้องเป็นกบป็น
 ผากกลางแกลรอนเปรี้ยง เพื่อหาเก็บผักหวาน ไ้มาค้วยความเหน็ดเหนื่อยหิวโหย
 ของเขา ในการวิดปลา ไ้มาค้วยความเจ็บปวดของบักห้าที่ถูกปลากระแทกคืนปี"
 (วัชนั วรรณยางกูร 2522 ข : 75)

การสร้างตัวละครจากพฤติกรรมของตัวละครนี้ทำให้เราทราบปัญหาและความคิด
 จากการกระทำของตัวละคร และทราบว่าตัวละครจะมีพฤติกรรมเช่นใดเมื่อประสบปัญหา
 ต่าง ๆ

วิธีการดังกล่าวจะพบว่า ตัวละครควรมีหลายลักษณะ และลักษณะนิสัย
 ของตัวละครจะสอดคล้องไปกับปัญหา ถ้าหากเราพิจารณาเรื่องสั้นทีละเรื่องจะพบว่า
 ลักษณะนิสัยของตัวละคร เป็นแบบฉบับ คือ มีลักษณะคงที่ ทั้งนี้เพื่อนเอกภาพในการเสนอ

ปัญหาที่ต้องการแสดงออกมาให้โดดเด่น เพราะถ้าให้ตัวละครมีลักษณะหลายอย่าง ก็จะทำให้ปัญหาของเรื่องพร่าไป

ที่กล่าวว่าตัวละครมีลักษณะกึ่งที่นั่น คือ ผู้แต่งจะวางลักษณะนิสัยตัวละครให้ผู้อ่านเห็น เพียงขั้นเดียว เพื่อมุ่งเสนอปัญหาใดปัญหาหนึ่งออกมา โดยวางลักษณะนิสัยตัวละครที่ประสมปัญหานั้น ๆ มักมีลักษณะนิสัยเช่นใด เช่น ตัวละครที่เสนอให้เห็นปัญหาความอศอยาก จะมีลักษณะหิวโหย ขุนยอม ปัญหาการอพยพ ตัวละครจะไม่มีที่อยู่อาศัย เมื่อเงินหมดก็หันมาขอร้องขอทาน ฯลฯ จากลักษณะนิสัยตัวละครที่ปรากฏในเรื่องสั้นที่เสนอปัญหาแต่ละประเภท แม้จะมีหลายลักษณะ แต่ก็สามารถพบลักษณะร่วมมือกัน คือ ตัวละครที่ประสมกับปัญหาค้นเศรษฐกิจจะมีฐานะยากจน อศอยาก ขยัน อคทน ตัวละครกินร่นเพื่อความอยู่รอด แต่ก็ต้องพ่ายแพ้กับปัญหา ลักษณะนิสัยของตัวละครที่ประสมปัญหาค้นความแตกต่างของฐานะทางสังคม จะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน เช่น ตัวละครในปัญหาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังชื่อ จึงทำให้ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบตลอดเวลา ส่วนลักษณะนิสัยของตัวละครที่เสนอปัญหาค่านิยมและความเชื่อ มักจะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความเชื่อที่ได้รับ การปลูกฝังกันมานาน และมีค่านิยมที่ยอมรับความเจริญ ตลอดจนอารยธรรมใหม่ ๆ ที่หลังไหลเข้ามา หากพิจารณาตัวละครที่เสนอปัญหา สังคมชนบทอีสานทั้งสามประเภทจะได้ภาพรวมออกมาว่าตัวละครมีฐานะยากจน ชื่อ ขาดความรู้และประสบการณ์แต่ขยันอคทน

ถ้าพิจารณาความสมจริงในแง่พฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อตัวละครประสมปัญหานั้น พฤติกรรมจะสมจริงตามลักษณะของมนุษย์ คือ มีทั้งการยอมแพ้อชะตากรรม การต่อสู้กินร่น ขอมุถูกกดขี่ แต่ตัวละครบางกลุ่มก็ไม่ยอมให้รังแกมุ่งต่อสู้เพื่อความ เป็นธรรม ตัวละครจะทำตามความเชื่อและค่านิยมที่ยึดมั่นทุกอย่าง แต่บางพวกก็ต่อต้านอยู่ในใจด้วยความรู้สึกที่หตุ

4. กลวิธีการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องเป็นกลวิธีของผู้แต่งที่ใช้เสนอปัญหา และแสดงทัศนคติโดยผ่านผู้เล่าเรื่องที่มองเหตุการณ์นี้ ถ่ายทอดเหตุการณ์มาให้ผู้อ่านรับทราบ ในบางเรื่องก็แสดงให้เห็นการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ผู้วิจัย จะเปรียบเทียบทัศนคติของผู้แต่ง กับทัศนคติของชาวชนบทที่ส่วนที่ตรงกันหรือไม่ เพื่อดูความจริง กลวิธีในการเล่าเรื่องที่พบ คือ

4.1 การเล่าเรื่องควยสรรพนามบุรุษที่สาม

การเล่าเรื่องลักษณะนี้นับเป็นวิธีการที่ผู้แต่งใช้มากที่สุด อาจเป็นเพราะการเล่าเรื่องดังกล่าวเป็นการมองปัญหาใคร่รอบคอบ ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลาย ๆ ที่ ตลอดจนสามารถล่วงรู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครได้ทุกด้าน นอกจากนี้ยังสะดวกแก่ผู้แต่งในการที่จะใช้ตัวละคร เป็นสื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอย่างอิสระ สามารถควบคุมความคิดของตัวละครได้กว้าง ผู้แต่งจะติดตามทราบความรู้สึก อารมณ์ ของตัวละครได้สะดวก

หากพิจารณาในแง่ความเหมาะสม จะพบว่ากลวิธีการเล่าเรื่อง ประเภทนี้เหมาะสมกับเรื่องสั้น เพราะผู้แต่งสามารถเขียนสิ่งที่ตนต้องการได้ครอบคลุมและสามารถให้รายละเอียดแก่ผู้อ่านได้มาก การเล่าเรื่องนี้จะแสดงปัญหามานตัวละครเอก ในการเล่าเรื่อง นอกจากจะใช้สรรพนามบุรุษที่สาม คือ เขา แล้วผู้แต่งยังอาจใช้ชื่อตัวละครและฐานะของตัวละคร ดังเช่น เชียบชากำ และ ป้าย ผู้แต่งจะใช้กลวิธีเช่นนี้ด้วยการมองผ่านชีวิตความเป็นอยู่ของนาคและคุณนายบุญสม

เชียบชากำ ผู้เล่าเรื่องจะมองเห็นปัญหาความยากจนที่มากประสบบ่อยรอบคอบ คือทราบทั้งความคิดของนาค ที่กังวล ห่วงลูก ทราบทั้งปัญหา ที่ถูกของนาคถูกงูกัด หรือแสดงปัญหาความด่าซ้ำของเจ้าหน้าที่โดยผ่านการไปติดคอของนาค นอกจากนี้ยังทราบสภาพธรรมชาติที่แห้งแล้ง รอบ ๆ ตัว นาคอีกด้วย

ป๋าย ผู้แต่งบรรยายปัญหาโดยใช้คุณนายบุญสมเป็นสื่อถ่ายทอดความคิดเพื่อให้เห็นปัญหาที่นิยมที่มาจากความเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงเมื่อทหารอเมริกันเข้าไปอยู่ในอุคร เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้เล่าเรื่องจะมองซึ่งถึงความคิดของคุณนายบุญสม ขณะเดียวกันก็จะควบคุมความคิดของคุณนายบุญสม ที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงว่า จังหวัดอุครธานี มีแต่ความเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่ความเจริญที่เริ่มจากการสร้างถนน ความเปลี่ยนแปลงที่ตามมา คือ ที่ดินราคาแพง คนแย่งกันจับจอง ชาวชนบทอีสานเบื่อหน่ายการทำนา หันไปนิยมวัฒนธรรมใหม่ ๆ ความเจริญนี้ ยังเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ และไม่เกิดผลเสียเท่าใด ต่างจากการที่ทหารอเมริกันเข้ามาตั้งฐานทัพที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งสภาพความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิต ผู้หญิงที่มีค่านิยมต่อความร่ำรวย ต่างเปลี่ยนอาชีพมาเป็นโสเภณี

อะไรก็มีอะไรคู่ช่างเปลี่ยนแปลงไปไม่หยุดหย่อน แรก ๆ เมื่อมีถนนสายใหม่เจียดนานเข้ามานั้น คุณนายก็ยังจำได้ว่า นอกจากมันจะนำเอาความสะอึกส่ายมาให้แล้ว มันยังทำให้ราคาของที่ดินแพงขึ้น ผู้คนเริ่มเบื่อหน่ายการทำนา เพื่อนบ้านหลายต่อหลายคนแบ่งที่ดินออกขาย และขายเข้าไปที่ละคนสองคน แต่ถึงกระนั้นความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็ยังเกิดขึ้นอย่างเชื่องช้าและค่อยเป็นค่อยไป แทบไม่มีใครสังเกตเห็น เพิ่งจะมาระยะหลังนี้เองที่ความเปลี่ยนแปลงได้บังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว . . . และความขุดบุนได้ถึงขีดสุด เมื่อทหารฝรั่งเริ่มทยอยเข้าสู่เมือง (ลาว คำหอม 2522จ: 180)

ปลาชีวิตสุดท้ายที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ผู้เล่าเรื่องจะมองปัญหารอบด้าน คือ ฐานะยาก คิวละคร และแสดงความคิดเห็นลงไป ในตอนแรกผู้เล่าเรื่องจะมองปัญหามานานสภาพภูมิประเทศ อาหารที่ขาดแคลน จากนั้นจะเล่าเรื่องย่านช็อคและเหี่ยว ทั้ง

ด้านการแต่งกายที่แสดงปัญหาความยากจน บทสนทนาของเด็กทั้งสอง แต่ผู้เล่าอ้อมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นไม่ได้ โดยแยกตัวแสดงความเห็นใจในชะตากรรมของตัวละคร เพื่อเน้นให้เห็นว่าปัญหาข้างกล่าว เป็นปัญหาที่สำคัญของชนบทอีสานและทำลายอนาคตของเด็ก แทนที่จะศึกษาหาความก้าวหน้า กลับต้องมาเผชิญ คิรินเพื่อความอยู่รอด

เพื่อนร่วมโลกและร่วมแผ่นดินของเราในแถบดินนั้นตก เป็นเหยื่อของความแห้งแล้งทุกปี ไร่ซอกกับไร่เหี่ยว จึงชาชินกับการดิ้นรนหาอาหารใส่ปากใส่ท้อง ทั้ง ๆ ที่วัยของเขาขนาดนี้ควรจะอยู่ที่โรงเรียนแพทการมาเดินท่อม ๆ ฝ่าเปลวแดดอยู่อย่างนี้

เขาทั้งสองอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน บ้านที่ไม่มีชื่อปรากฏบนแผนที่ประเทศไทย (จารึก ชมพูพล 2522 : 51)

เรื่อง "บั๊กลี" ในตอนท้ายเรื่อง ผู้เล่าเรื่องได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาการกดขี่ของเจ้าหน้าที่ เป็นปัญหาที่บั๊กลีต้องประสบต่อไป ดังแสดงความคิดเห็นไว้ว่า "แทนที่เขาเหล่านั้นจะมีใจเมตตาคนที่ตกเป็นเหยื่อกลางของกบฏชาวเขี้ยว แต่พวกเขากลับตั้งชื่อ นายดี ล้อเล่น เป็นที่สนุกสนานว่า "บั๊กลีชาวหมด" คือ ทำนาไถชาวทุกปี แต่บั๊กลีกลับบอกชาว ต้องกูดี้มเขากินจนตาย จมค้างอยู่ในห้วงเหวแห่งนี้ตลอดมา และตลอดไป" (พิมพ์วรรณ 2522 : 28) ทัศนคติที่ผู้แต่งต้องแสดงผ่านการเล่าเรื่องเช่นนี้ จากการสัมภาษณ์ พบว่าตรงกับทัศนคติของชาวชนบทอีสานที่แสดงความคิดเห็นว่า "การที่พวกเขาประสบปัญหาการกดขี่ของกบฏชาวเขี้ยวนี้ นับเป็นความทุกข์ที่ใหญ่หลวง แต่พวกเขาไม่มีทางต่อสู้ และทางออกที่คิดว่านี่จึงหนีกรรมต่อไป" (ไพฑูริย์ทองพันธ์, สัมภาษณ์)

ผู้แต่งใช้กลวิธีในการ เล่าเรื่อง เพื่อแสดงทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าว่าสาเหตุใหญ่มาจากเจ้าของโรง เลื่อยและผู้ที่ลักลอบตัดไม้เถื่อนซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพล เมื่อชาวชนบทที่सानตัดไม้บ้าง จะถูกกล่าวหา ในบางเรื่อง แสดงให้เห็นการต่อสู้ของชาวชนบท อีสาน ซึ่งไม่พอใจเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะมาไล่ตนออกจากที่ดินที่ตนบุกเบิกมา ใต้แก่ เรื่อง

น้ำตาที่ไม่มีจะไหล ผู้แต่งแสดงทัศนคติว่าปัญหาความแห้งแล้งที่ชาวชนบทอีสาน ประสบมาจากการตัดไม้ทำลายป่าของผู้มีอิทธิพล โดยผู้เล่าหยั่งรู้ถึงจิตใจของ เจ้าแก้ว มุ่งประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงผลเสียของผู้อื่นว่า "ในมโนภาพของความแห้งแล้ง ภูเขาโกรนเพราะปราศจากไม้ยืนต้น ฝนไม่ตกต้องตาม ฤดูกาลทั่วแผ่นดินไม่เคยแผ้วพาน เข้าสู่หัวสมองที่มีแต่ตัวเลขและการตีราคากำไรของ เจ้าแก้วดวงดาวผู้นี้เลย" (คัมภีร์วรรณ 2525 : 126)

พินแดนสาย ผู้เล่าเรื่องเป็นเสมือนผู้ฟัง การโต้เถียงของพินกับจ่าจำลอง เมื่อพินถูกกล่าวหาว่าลักลอบตัดไม้เถื่อน พินที่ทนไม่ไหวทนคำแล้ว พินจึงโต้ตอบว่าหากจะจับกุมตนขอหาตัดไม้เถื่อน ทำไมจึงไม่จับพวกเจ้าแก้วฮั่ว เจ้าของโรงเลื่อย ซึ่งบทรสนพนา นี้แสดงให้เห็นปัญหาว่าการลักลอบตัดไม้เถื่อนมักจะมาจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งมักไม่ถูกจับกุมเพราะ ตีกลสินบนเจ้าเจ้าหน้าที่ ถึงจ่าจำลองถามพินอย่างขมขื่นว่า

"รู้แล้วเลือกตัดทำไม"

"อ้าว ก็ที่อ้ายเจ้าแก้วฮั่วมาตัดเป็นรด ๆ จ่าทำไมไม่จับ มันจ้างจ่าให้กุมแฉนี้ ไม่ให้พวกฮั่วไซไซไหม เหมือนกับเอาไฟไปแยงถูกตาเสือ จ่าจำลองตำรามัน

"อ้ายสี่ควนี้ปากก็ แคนถูกปืนแทนฮั่วเจอะวะ"(คณทวน คันตญู 2522 ข :

อาลัยหลาน ผู้เล่า เป็นเสมือนผู้ฟังที่รับรู้บทสนทนาของอาลัยกับบักแว้ โดย บักแว้สงสัยว่าทำไมพวกเจ้าของโรงเลื่อยมาตัดไม้ ทำไมจึงไม่ถูกตำรวจจับกุม ขณะที่ พ่อของตนถูกจับว่า

"พวกโรงเลื่อยทำไมตำรวจเขาจับ ที่พ่อขอมมาตัดเขาคือจับละ" บักห่าซึก อาลัยจึง . . . หากคำตอบไม่ได้

"อาลัย" คงเป็นเพราะพวกโรงเลื่อยเขามีรถ พ่อเองไม่มีรถคือเขา"

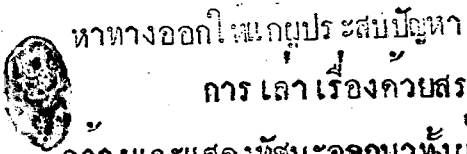
"อ้อ" บักห่าหัวเราะอย่างเข้าใจ "แล้วพ่อก็เกี่ยวทำไมเขาจับละ"

"รถกับเกี่ยวหม่ คือกันบักห่า . . . อ้าว . . . ซากแล้วซยับเอาท่อนใหม่ เถอะ" (บุญผาน คงขวาง 2523 : 91)

จากบทสนทนาที่ผู้เล่ารับฟังดังกล่าว ทำให้ทราบทัศนคติของผู้เขียนที่ต้องการ แสดงว่าผู้ที่ถูกจับกุมในการล้มลอบตัดไม้มักเป็นชาวชนบทอีสาน ซึ่งคิดเพียงจำนวนน้อย ขณะที่เจ้าของโรงเลื่อยและผู้มีอิทธิพล ตัดไม้เถื่อนที่ละมาก ๆ แต่ไม่ถูกจับ

ทัศนคติของชาวชนบทอีสานในปัญหานี้มีความเห็นตรงกับผู้แต่ง "ผู้ใดคนไม่ ทำลายป่าที่แท้จริงคือเจ้าของโรงเลื่อย แต่ตามความจริงที่พบ ผู้ถูกจับกุมในข้อหาโค่น ไม้ทำลายป่าในเขตป่าสงวนมักเป็นชาวบ้าน ซึ่งตัดไม้ไปทำประโยชน์ในครัวเรือน ส่วน เจ้าของโรงเลื่อย ซึ่งทำผิดเช่นกัน มักรอดตัว" (โสภณ ประวัน, สัมภาษณ์)

ความมือของพวกเรา ผู้เล่าเรื่อง แสดงเหตุการณ์ตามเขาแก้วเพื่อนบ้าน และพวกนายอำเภอเขาแก้วไม่พอใจ เจ้าหน้าที่ยังคืบให้ตนออกจากบริเวณเขตป่าสงวน อันเคยเป็นที่ทำกิน เมื่อเจ้าหน้าที่จะจับกุม พวกเขาแก้วพร้อมที่จะใช้อาวุธต่อสู้ ทัศนคติ ที่ผู้แต่งเสนอผ่านเหตุการณ์ดังกล่าว โดยให้ชาวชนบทอีสานต่อสู้ด้วยความยุติธรรมนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า "จากประสบการณ์พบว่าการใช้อาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่นั้นไม่เคย ปรากฏ มีเพียงแสดงความไม่พอใจ และเขียนบัตรสนเท่ห์เท่านั้น" (สุบิน สังสนา, สัมภาษณ์) อารมณ์กล่าวไว้ว่า ทางออกเช่นนี้ในเหตุการณ์จริง ๆ ไม่มี แต่ผู้แต่งมุ่งเรา

หาทางออกใญ่กฏประสพปัญหา

การเล่าเรื่องควยสรรพนามบุรุษที่สามนี้ ช่วยใญ่ผู้แต่งมีทัศนัการมองเรื่องใญ่กว้างและแสดงทัศนัออกมาหังมาจก ตัวละคร ความคิขของตัวละครใญ่สะกวก

4.2 การเล่าเรื่องควยสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง การเล่าเรื่องควยสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง ยังแบ่งเป็นสรรพนามบุรุษที่หนึ่งเป็นตัวละครเอก เล่าเรื่องของกนประสพการณัที่กนเองมีส่วนเกี่ยวขงกับผูเล่าซึ่งใญ่สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง เป็นผู้เลาถึงเหตุการณัของตัวละคร เอกตัวอื่น

ตัวละครเอกเล่าเรื่องของตนเองใญ่ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง การเล่าเรื่องเช่นนี้ผลคืคือ ทำให้ใญ่ปัญหาที่ใญ่แต่งตองการ เสนอความสมจริง เป็นไปใญ่มากขิ้น เพราะตัวละครใญ่ประสพปัญหาใญ่โดยตรงแต่เป็นการมองปัญหาจากบุคคลฝ่ายเดียว ทำให้เห็นปัญหาคันเกี่ยว ซึ่งแคบกว่าการเล่าเรื่องแบบแรก การเล่าเรื่องนี้มีใญ่ใช้จิตประหัดเพื่อแสดงใญ่ให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร และใญ่ใช้คิขยอนเพื่อเชื่อมโยง เหตุการณัที่กล่าวว้า การเล่าเรื่องเช่นนี้ทำให้เห็นปัญหาคันเกี่ยวนั้น คืคือ เราจะทราบถึงความรู้สึกและทัศนคิขของผูประสพปัญหา หากตัวละครนั้นเป็นชาวชนบทยี่สาน แต่ถ้าตัวละครที่ประสพปัญหาในชนบทยี่สานเราจะทราบความคิขของบุคคลภายนอกเพียงฝ่ายเดียว ดังเช่น

สิ่งใญ่หลงเหลือ ผูเล่าเรื่อง คืคือ "ฉัน" จะแสดงความรู้สึก และความคิขในฐานะที่กนเป็นชาวชนบทยี่สานและประสพกับปัญหาใญ่โดยตรง เป็นเสมือนตัวแทนกลุ่มหนึ่งของชาวชนบทยี่สาน ฉันจะเศร้าใญ่ สงสารเพื่อนบ้านที่ประสพปัญหาอย่างหลึกเลียงไมพน "ฉัน" สงสารชาวชนบทยี่สานที่ตองเผชิญกับความแรนแค้น และคิรินเพื่อความอรอด ซึ่งเป็นภาพใญ่มาเศร้าใญ่ ซึ่งการเล่าเรื่องเช่นนี้เนนอารมณ์ความรู้สึกของผูเล่าและคิขใญ่กนใญ่อย่างคอบคตม "ฉันสงสารอี่สานที่ขิ้นชากับความแรนแค้นและคิริน คอสูกับความแหว่งแหว่ง ภาพคิณในนาแตรระแหว่งสร้างภาพใญ่หคใญ่ใญ่ขิงนั้" (บัณฑูร กลันชจร, ใน สุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ 2518 : 319)

ผนแรก ผูเล่าคืคือ "ชา" ซึ่ง เป็นใญ่เล็ก แต่ตองมาปรนนิบัติใญ่าหน้าใญ่ชา

รู้สึกเกรงกลัวเจ้าหน้าที่แสดงให้เห็นปัญหาการถูกข่มขู่ ส่วนความรู้สึกที่ยืนกรานของข้าเมื่อ
ฝนตก เพราะจะได้อาหาร แสดงให้เห็นปัญหาความอดอยากที่เขาประสบ

วิวของปู่เจ้า "ข้าพเจ้า" เป็นผู้เล่า ในฐานะของตัวละครแพทย์ที่มุ่งพัฒนา
หมู่บ้านให้เจริญโดยฉีกยาป้องกันโรคระบาดให้ทั่วควาย "ข้าพเจ้ามีจิตประหวัคคิง
เหตุการณ์ที่ตนประสบคือ โคนปู่เจ้าไล่ออกจากหมู่บ้าน โดยให้ข้าพเจ้าสนทนากับศักดิ์
เพื่อคิดขออนเหตุการณ์ และแสดงความคิดว่าเป็นความมั่งงาย แต่ทัศนคติที่เกิดขึ้นใหม่ คือ
คิดว่าพวกควายบ้านฉลาด แต่เพราะความเจริญเขาไม่ถึง จึงทำให้ใช้ในทางที่ผิด ทำ
ให้การพัฒนาสูญเปล่า

ทาดชีวิต "ข้าพเจ้า" เล่าเรื่องโดยใช้จิตประหวัคคองจนถึง เหตุการณ์ที่ตน
เคยประสบและรู้สึกเศร้าใจในชะตากรรมของลุงพันที่ถูกเอาเปรียบ เพื่อค้นหาปัญหาการ
เอาเปรียบของเจ้าหน้าที่ในลักษณะที่ "ข้าพเจ้า" เห็นใจฝ่ายเสียเปรียบและอยู่ใน
เหตุการณ์

การเล่าเรื่องในลักษณะผู้เล่าบุรุษที่หนึ่ง เล่าถึง เหตุการณ์ของตัวละคร เอก
การเล่าเรื่องลักษณะนี้ผู้เล่าจะวางตัวเป็นกลาง ถ่ายทอดเหตุการณ์ตามที่ตนได้เห็นได้
ฟัง ทำให้เรื่องมีลักษณะสมจริง เป็นเสมือนการรายงานเหตุการณ์ ดังเช่น

สังคมนาญแม่ "ข้าพเจ้า" เนื้ออยู่รู้จักกับจันทร์ จอนู และ ป่อง ซึ่งเป็น
พ่อแม่อีกกัน ข้าพเจ้าพบจอนกับป่องที่ตามถึงจันทร์ จากนั้นจึงคิดขออนแสดงให้เห็นว่า
จันทร์อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และเมื่อข้าพเจ้าพบจันทร์อีกครั้งทราบว่า เธอเป็น
โสเภณี "ข้าพเจ้า" เล่าถึง เรื่องของจันทร์ โดยรายงานเหตุการณ์ออกมา แค่มิได้
วางตัวเป็นกลาง หากแต่แสดงความเห็นใจจันทร์ที่ถูกตั้งคณกรุง เพศทำลาาย

หมอลำ "ข้าพเจ้า" คิดขออนถึง เหตุการณ์ที่ตนประสบกับใจ เมื่อครั้งที่ตน
ไปพักผ่อนกับเพื่อน และพบกับเหตุการณ์ ซึ่งมีค่าเป็นตัวละครเอก คือ ผู้เล่าเคยอยู่ใน

เหตุการณ์ไคยีนศักดิ์ และคำโต้เถียงกัน ศักดิ์ก็เขียนเพลงหมอลำของคำ ทำให้คำไม่พอใจ จากนั้นข้าพเจ้ารับรู้เรื่องศักดิ์ถูกทำร้าย และบรรยายถูกยิงตาย ตอนหลังจึงทราบว่า เป็นคำ แต่ยังไม่ทราบสาเหตุว่าทำไมคำจึงลอบฆ่าศักดิ์ จนกระทั่งมีเพื่อนของคำบอก ว่า คำโกรธที่ศักดิ์เขียนเพลงขึ้นเมือง "ข้าพเจ้า" ถ้ายทอดเรื่องราวของคำเพื่อแสดงให้เห็นแก่นิยมที่มี ต่อวัฒนธรรมพื้นบ้านของคำ ตลอดจนการถูกเหยียดหยามจากคนต่างถิ่น "ข้าพเจ้า" มองเหตุการณ์อยู่รอบนอก มิได้เข้าไปทั่วถึง และทราบถึงจิตใจของคำ ถึงการเล่าเรื่องควยสรพนามบุรุษที่สาม

หมู่บ้าน "ข้าพเจ้า" เป็นการเล่าเรื่องในลักษณะการซักถาม เพื่อให้ตัวละครเอกถ่ายทอดเหตุการณ์และปัญหาออกมาให้ผู้อ่านรับรู้โดยตรง มีลักษณะสมจริง เหมือนผู้อ่านได้รับฟังปัญหาความคิดเห็น เกี่ยวกับการทำลายป่าไม้จนเกิดความแห้งแล้งและติดตามคำบอกเล่าของชายชรา

การเมืองกลางทุ่ง "ข้าพเจ้า" เล่าเรื่องที่ตนกำลังอยู่ในอีสาน และกำลังสนทนากับผู้ใหญ่มาก ถึง เรื่องสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีสาน เพื่อแสดงปัญหาความยากจนที่พวกเขาประสบจนทางออกนึก ๆ และให้ผู้ใหญ่มากแสดงความห่วงใยระคายกรรมของเพื่อนบ้าน โดยที่ข้าพเจ้าเป็นฝ่ายรับฟัง และชื่นชมกับวิธีการของผู้ใหญ่มาก การบรรยายปัญหาความยากจน ออกโดยบังเอิญของพี่สาวชนบทอีสานขาดแคลนนั้น เป็นทัศนคติหนึ่งของผู้แต่งที่มอง เห็นว่า เป็นการแก้ไขที่ควรทำ

การเล่าเรื่องควยสรพนามบุรุษที่หนึ่ง นับเป็นการจำกัดทัศนคติในการมองเรื่องให้แคบเข้า และแสดงความคิดเกี่ยวกับปัญหาผ่านตัวละครออกมาหนึ่งตัว

การเล่าเรื่องควยสรพนามบุรุษที่สาม และบุรุษที่หนึ่งถือเป็นการมองเรื่องจากทัศนคติของผู้เล่าคนเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง เพื่อใ้บรรยายปัญหาดังกมชนบทอีสาน และแนวคิดที่ตนต้องการ เสนอโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าว เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสร้างความสนใจของผู้อ่านให้พุ่งตรงไปที่จุดใจจุดหนึ่ง ประกอบกับผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่าน

รับรู้ถึงปัญหาที่ชาวชนบทอีสานประสบ ว่ามีความทุกข์ทรมานเพียงใด จึงใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องเพียงทีละขั้นทีละน้อย เพราะมุ่งให้ผู้อ่านติดตามเข้าใจในปัญหาได้ง่ายและคลอเคลียสำหรับเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องทั้งสองแบบในเรื่องเดียวกัน มาเสนอปัญหาลงคณนพหุอีสาน พบ 2 เรื่อง คือ

ที่เห็นและเป็นอยู่

คำกล่าวหาการวิจัย

ผู้เล่าจะสลับกันไปมาแสดงการให้ผู้อ่านรับรู้ปัญหาในมุมไหนหากต้องการปัญหาที่ผู้อ่านรับรู้ปัญหาอย่างกว้าง ๆ โดยรอบ ผู้เล่าจะใช้สรรพนามบุรุษที่สามแต่ถ้าผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านรับรู้เหตุการณ์จากตัวละครที่ประสบปัญหาโดยตรง ผู้เล่าจะเปลี่ยนเป็นสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง ตัวละครเอกจะเล่าเหตุการณ์ ปัญหาของตนถ่ายทอดตามความคิด ความรู้สึก และในคำานของผู้ได้รับปัญหา ซึ่งในบางครั้งอาจทำให้ความสนใจของผู้อ่านพร่าไป เพราะสลับกับการเปลี่ยนผู้เล่า ทำให้ปัญหาที่ต้องการเสนอลดความเข้มข้น

ที่เห็นและเป็นอยู่ ตอนแรกผู้เล่าจะเป็นสรรพนามบุรุษที่สาม เพื่อให้ได้เห็นปัญหาที่คำใส่พบในท้องถิ่น ความโหดร้ายของธรรมชาติ ทำให้คำใส่ตัดสินใจอพยพไปทำงานในไร่อ้อยของทางภาคตะวันออก จากนั้นผู้เล่าเปลี่ยนเป็นตัวละครเอก คือให้คำใส่เล่าถึงปัญหาการถูกเอาเปรียบจากเจ้าของไร่อ้อย และอันตรายที่พบ นับเป็นการถ่ายทอดปัญหาจากปากของผู้ประสบเหตุการณ์โดยตรง ทำให้เ็น่าเชื่อถือขึ้น และทราบความรู้สึกของคำใส่ว่าทรมานเพียงใด แต่ผู้อ่านจะรู้สึกเมื่อผู้เล่าเปลี่ยนจาก "เขา" มาเป็น "ผม" และ "พวกเรา" จากนั้นผู้เล่าจะสลับมาเป็น "เขา" เช่นเดิม เพื่อไข่มองเหตุการณ์ให้รอบคอบและกว้าง ตลอดจนสามารถเห็นความคิดและความรู้สึกของตัวละครแต่ละตัว เช่น ลักษณะที่เจ้าเล่ห์ของเจ้าแก้อิว และการทำร้ายคำใส่ของลูกน้องเจ้าแก้อิว เพื่อแสดงให้เห็นปัญหาการเอาเปรียบ ทำตามอำเภอใจของผู้มีอิทธิพล โดยที่ตัวละครไม่มีทางสู้

คำกล่าวหลากรวญ ในตอนแรก "ผม" ผู้เล่าซึ่งเป็นตำรวจ เดินทาง มาตรวจเยี่ยมราษฎร ใ้รับทราบถึงปัญหาเรื่อง มีคนร้ายที่ขอบทำลายเครื่องทอผ้า ของเพื่อนบ้าน ผมและผู้ใหญ่สี่จึงก็คุยบายจับคนร้ายและพบว่า เป็นบุรุษรวม จากนั้นจึงเล่า เรื่องโศกโศกที่สาม เรียกชื่อของตัวละคร ก็คือบุรุษรวมและกำหล้า เพื่อแสดงสาเหตุ ที่บุรุษรวมทำลายเครื่องทอผ้า เพราะเขารัก อารมณ์ถึงกำหล้าภรรยาของคนที่ต้องเสียชีวิต เพราะถูกหล้าแทงจนเป็นมาดทะยัก เพื่อแสดงปัญหาการขาดความรู้ด้านสุขภาพ อนามัยของตัวละครจนถูกหลอกและเสียชีวิตเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ด้วยกลวิธีในการ เขียนกึ่งกล่าว ผู้แต่งได้นำมาเสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน โดยผู้แต่งส่วนมากมุ่ง เน้นเนื้อหาที่ต้องการเสนอมากกว่า จะมุ่งกลวิธี ทำให้เสนอปัญหา ออกมาอย่างจริงใจ และโดดเด่น ผู้อ่านจะไ้คุณค่าทางปัญญา คือเกิดการขบคิดถึงปัญหา ที่ตัวละครประสบมากกว่าคุณค่าทางอารมณ์ความรู้สึก นับได้ว่าผู้แต่งประสบความสำเร็จใน การเสนอปัญหาสังคมชนบทอีสานเป็นส่วนใหญ่ แต่การ เน้นเนื้อหากึ่งกล่าว ทำให้งาน วรรณกรรมของพวกเขาอดหย่อนศิลปะทางวรรณคดี เพราะผู้อ่านจะรู้สึกวาทนรับรู้ปัญหา กึ่งกล่าวอย่างหนักอึ้งเกินไป

อาจกล่าวได้ว่าผู้แต่งได้อาศัยกลวิธีในการ เขียนที่เรียบง่าย เพื่อเสนอปัญหา สังคมชนบทอีสานให้ผู้อ่านเห็นอย่างชัดเจน นับว่าเหมาะสมกับเนื้อหา แนวคิด และ จุดมุ่งหมายที่ผู้แต่งต้องการ เสนอ